

Vakıflar Dergisi

80. Yıl

Özel Sayısı

Ankara 2019

VAKIFLAR DERGİSİ

Yıl: 2019 - 80.Yıl Özel Sayısı - Hakemli Dergidir.

TÜBİTAK ULAKBİM
Sosyal Bilimler Veri Tabanı (SBVT) tarafından taranmaktadır.

Sertifika No: 16651

ISSN: 1011-7474

e-ISSN: 2564-6796

Sahibi

Vakıflar Genel Müdürlüğü Adına
Dr. Adnan ERTEM

Yayın Koordinatörü

Rifat TÜRKER

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Mevlüt ÇAM

Yayın Yönetmeni

Mehmet KURTOĞLU

Editörler

Hüseyin ÇINAR, Fatih MÜDERRİSOĞLU

İngilizce Editörü

Miyase KOYUNCU KAYA

Tashih

Hasan DEMİRTAŞ

Dergi Sekreteryası

Hasan DEMİRTAŞ

Yayın Kurulu

Prof.Dr. Mehmet BULUT	İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin ÇINAR	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Prof.Dr. Yılmaz KURT	Ankara Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Mehmet ÖZ	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Ali YILMAZ	Uşak Üniversitesi
Doç.Dr. Miyase KOYUNCU KAYA	Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Fatih MÜDERRİSOĞLU	Hacettepe Üniversitesi
Dr. Murat YILMAZ	Ahmet Yesevi Üniversitesi

Yayın Danışma Kurulu

Prof. Dr. Mahmut AK	İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Enver ÇAKAR	Fırat Üniversitesi
Prof.Dr. Abide DOĞAN	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Géza DAVID	Macar Bilimler Akademisi
Prof. Dr. Abdullah EKİNCİ	Harran Üniversitesi
Prof. Dr. Özer ERGENÇ	Bilkent Üniversitesi
Prof. Dr. Süreyya FAROQHI	Bilgi Üniversitesi
Prof.Dr. Zekeriya KURŞUN	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof. Dr. Mahmut KAYA	Ankara Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Yunus KOÇ	Hacettepe Üniversitesi
Prof. Dr. Heath W. LOWRY	Bahçeşehir Üniversitesi
Prof.Dr. İlber ORTAYLI	MEF Üniversitesi
Prof. Dr. Hüseyin SUBAŞI	Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi
Prof.Dr. Eugenia KEREMLİ ÜNAL	Hacettepe Üniversitesi
Prof.Dr. Aysıl TÜKEL YAVUZ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi (Emekli)
Prof.Dr. Bahaeddin YEDİYILDIZ	Hacettepe Üniversitesi (Emekli)
Prof. Dr. Musa YILDIZ	Ahmet Yesevi Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Vefa ÇOBANOĞLU	İstanbul Üniversitesi
Dr. Rhoads MURPHEY	Birmingham Üniversitesi (Emekli)
Evangeila BALTA	Ulusal Yunan Araştırma Vakfı / Yunanistan
Mehmet Çetin	Araştırmacı

Yayın ve Danışma Kurullarındaki isimler unvan ve soyadına göre alfabetik olarak sıralanmıştır.

Dergimize gönderilen yazılar, önce yayın kurulunca incelenir ve uygun bulunanlar, değerlendirilmek üzere alanında çalışması ile tanınmış iki hakeme gönderilir. Hakemlerin isimleri gizli tutulur ve raporlar beş yıl süreyle saklanır. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan yazı, belge ve fotoğrafların her türlü hukuki mesuliyeti yazarına aittir.

Yazışma Adresi:

T.C.
Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Daire Başkanlığı
Vakıflar Dergisi Atatürk Bulvarı. No: 10 06050 Ulus / ANKARA / TÜRKİYE
Tel: (0312) 5096000 - Faks: (0312) 324 47 22
e-posta: vakiflaryayin@yahoo.com - web: www.vgm.gov.tr

İÇİNDEKİLER / CONTENT

Vakıflar Hangi Statüde Bir İdarî Yapı İle Yönetilmelidir?	11
What should be the Statute and Administrative Structure of Waqfs?	
Nazif Öztürk	
İktisat Tarihi Açısından Vakıflar	73
Waqfs From The Perspective Of History Of Economics	
Murat Çizakça	
Nakid Para Vakfı İle İlgili Çivi-zâde'nin Ebussu'ûd'a Yazdığı Reddiye Risâlesi	87
Refutation of Chiwi-zadah against Abussu'ud Effendi on Cash Waqfs	
Ahmet Akgündüz	
Gelenekçi Osmanlı Islahat Düşüncesinde Temlikler ve Vakıflar	103
Waqfs and Temliks (Freehold Properties) in Traditional Ottoman Reform Thought	
Mehmet Öz	
Osmanlı Finansal Zihniyetinin Bir Göstergesi Olarak Para Vakıflarına Bir Bakış	115
A Look at the Cash Waqfs as an Indicator of Ottoman Financial Mentality	
Mehmet Bulut - Cem Korkut	
Osmanlı Su Yapılarında Vakıfların Rolü: Tesis, Onarım ve Hizmet Giderlerinin Finansmanı	135
Role of Waqfs in Ottoman Water Structures: Financing the Construction, Repair and Service Expenses	
Said Öztürk	
Muhasebe Kayıtları Işığında Mektep Vakıflarının Gelir Giderleri: 18. Yüzyıl Sonları Üsküdar Örneği	159
Income and Expenses of the School Waqfs in the Light of Accounting Records: Example of the Late 18th Century Üsküdar	
Süleyman Kaya - Muhammed Emin Durmuş	
Tuna Sahilinde On Altıncı Yüzyılda Kurulmuş Bir Osmanlı Yerleşimi: İsmail Geçidi Kasabası	189
An Ottoman Town situated in the basin of Danube at the end of the sixteenth century: The town of İsmail Geçidi	
Mehmet Akif Erdoğan	
Dedebalıların İzinde II: Dedebalı Zaviyesi ve Harmancık Kazası Dedebalı Karyesi	211
In Pursuit of Dedebali Community II: Dedebali Zawiyyah and Dedebali Village of Harmancik District	
Saim Savaş	
Vakıf Medeniyeti	245
Prof. Dr. Halil İnalçık	
Prof. Dr. İlber Ortaylı İle Vakıf Medeniyeti Üzerine	249
Mahmut Bıyıklı	
Semavi Eyice İle Bir Sohbet Bir Konferans	255
M. Sacit Pekak	

Bir ınarın Ardından: Prof Dr. Hakkı Acun'un Yaşam Öyküsü ve Bilimsel Kişiliği.....	289
M.Fatih Müderrisoğlu - Bülent İşler	
Orhan Cezmi Tuncer: Her Vakıf Yapısında Tanrısal Güzelliği Gördüm	297
Mehmet Kurtoğlu	
Hocası Prof. Dr. Rahmi Hüseyin Ünal'ın Kaleminden Sanat Tarihçi Yekta Demiralp	307
Rahmi Hüseyin Ünal	
Türkiye'deki Bizans Sanatı Tarihinin Bir ınarı: Hocam Prof. Dr. Yıldız Ötüken	311
Zeynep Mercangöz	
Geçmişten Geleceğe Bir Vizyon Çizmek (Vakıflar Genel Müdürlüğu Yayıncılığı).....	321
Publishing of General Directorate of Foundations; A Visionary Look From Past to Future	
Mehmet Kurtoğlu	
Vakıflar Dergisi 2013-2019 Yayın Dönemi (40-50. Sayılar) Değerlendirmesi ve Bibliyografyası	343
Waqfs Journal 2013-2019 Publication Period (40-50 issues) Evaluation and Bibliography	
Hasan Demirtaş	

Dedebalıların İzinde II: Dedebalı Zaviyesi ve Harmancık Kazası Dedebalı Karyesi*

Saim Savaş**

Öz

SSelçuklular önderliğinde Orta Asya'dan başlayıp Orta Avrupa'ya kadar uzanan ve nihayetinde Anadolu'da sükûnet bulan Türk göçünün, ağırlıklı olarak konar-göçer topluluklarca gerçekleştirildiği söylenebilir. Büyük Selçukluların konar-göçer Türk topluluklarını Bizans sınırına, Anadolu kapılarına doğru yerleştirmeleriyle başlayan bu toplumsal-tarihi süreç, 1220'li yıllarda başlayan Moğol istilası ve sonrasında yaşanan benzer olaylarla artarak devam etmiş görünmektedir. Moğollarca yıkılan Harzemşahlar ülkesinden Anadolu'ya sığınan Türk topluluklarından birisi olan Dedebalılar Cemaati ve cemaatin Anadolu ve Balkanlardaki izleri, bu çalışmanın konusunu teşkil etmiştir. Bu konudaki ilk çalışma Uşak kazası Dedebalılar köyü üzerine gerçekleştirilmişti. Harmancık kazası Dedebalı karyesini konu edinen bu ikinci çalışmanın ardından Tırnova sancağına bağlı Dedebalı karyesi, çalışmanın son halkasını oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: Dedebalı, Dedebalılar cemaati, Dedebalı karyesi, Dedebalı zaviyesi, Harmancık.

In Pursuit of Dedebali Community II: Dedebali Zawiyah and Dedebali Village of Harmancik District

Abstract

It can be said that the Turkish migration, which started from Central Asia to Central Europe with the leadership of the Seljuks, and finally settled down in Anatolia, was carried out mainly by the nomadic communities. This social-historical process, which started with the settlement of the Great Seljuks towards the Byzantine border and the gate of Anatolia, seems to have continued with similar events in the Mongol invasion that began in the 1220s and later. Dedebalı community, which was one of the Turkish communities that took refuge in Anatolia from the Khwarazm Shah State that was demolished by the Mongols, and the traces of the community in Anatolia and the Balkans have constituted the subject of this study. The first study on this subject was carried out on the Dedebalılar village of Uşak district. As the second in this series, the present study deals with Dedebalı village of Harmancık district. The next study will be on Dedebalı village of Tırnova sanjak, being the last link of this chain of study.

Keywords: Dedebalı, Dedebalı community, Dedebalı district, Dedebalı Zawiyah, Harmancık.

* Bu makale daha önce tarafımızca yayınlanan "Dedebalı Cemaati Ve Uşak Kazası Dedebalılar Köyü" adlı makalenin devamı niteliğindedir. Dedebalılar hakkındaki söz konusu makale için bk. Saim Savaş, "Dedebalı Cemaati Ve Uşak Kazası Dedebalılar Köyü", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 32 Temmuz 2018, s. 243-262.

** Prof. Dr. Uşak Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, Uşak-Türkiye; saim.savas@usak.edu.tr; Orcid Id: 0000-0002-1533-2177

Giriş: Dedebaliler Cemaati

Kaynaklarda tespit edilen Dedebalı Cemaati kayıtlarını aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz: Yörükân taifesinden olduğu belirtilen *Dede Bâli*, *Dede Bâliler* (*Dede Balu*) isimlerinin bulunduğu sahalara; “Kars-ı Meraş Sancağı, Uşak ve Banaz Kazâları (Kütahya Sancağı),¹ Tırnova Kazâsı (Niğbolu Sancağı), Ürgüb Kazâsı (Niğde Sancağı), Gümülcine ve Pravişte Kazâları (Paşa Sancağı)” olarak tespit edilmiştir (Türkay, 2005: 267)². 1530’da Kars-ı Meraş Kazasında *Dede Balu cema’ati*, *Demürcilü ta’ifesinin* kayıtlı olduğu anlaşılmaktadır.²

Yusuf Halaçoğlu’nun *Anadolu’da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar* isimli eserinde, Dedebaliler Cemaati ile ilgili olarak, *Dede Balılar Cemaati – Mukataahâne Yörükleri Taifesi- Kızık Boyu – S (Sembole): T(Türkmen) – H. (Hane):2 – M. (mücerred):2 – Saruhan S.-Manisa Kaz. Palamud Nah. TKA, TD, nr.125, vr. 18b, sene 983 (1575-76)* bilgileri yer almaktadır (Halaçoğlu, 2011: 602). Manisa kazası Palamud nahiyesine bağlı Çengi köyünde, 1531’de Palamud Yörükleri başlığı altında kaydedilen ve 16 hane ve 2 mücerredten oluşan cemaat, 1575’te 10 hane ve 11 mücerredten teşekkül eden *Dede-Bâliler Cemaati* olarak yazılmıştır. 1531’de 4 çiftlik kadar yere tasarruf eden bu Yörüklerin ziraatla meşgul oldukları anlaşılmaktadır.³

Fatih Sultan Mehmet’in lalası Zağanos Paşa’nın kurduğu vakıf sebebiyle bölgenin bir çekim alanı haline gelmesi üzerine, günümüzde mevcut olmayan Saruhan Sancağına bağlı Gördük kazasına, 15. ve 16. asırlarda diğer bazı Yörük cemaatleriyle birlikte Dedebalılar cemaatinin gelip yerleştiği anlaşılmaktadır (Erdoğan-Bıyık, 2014: 28-29). 1575-1577 tarihlerinde kaydedildiği anlaşılan *Defter-i Evkâf-ı Livâ-i Saruhan*’da aşağıdaki kayıt bulunmaktadır:

An cemâat-i Dede Balılar der kazâ-i Gördük, Alemşah veled-i Nasuh İmam, Ali veled-i o m, Veli birâder-i o m, Abdullah birâder-i diğer m, Abdurrahman birâder-i İnsan m, Mehmet veled-i Nasuh, Mustafa veled-i o m, Hasan veled-i Mehmet, Süleyman veled-i o (Erdoğan-Bıyık, 2014: 286).

Saruhan sancağında, Buhara’dan Anadolu’ya gelmiş Nakşibendî mutasavvıflarından Emir Buharî (1443-1516) vakfına bağlı olan çok sayıda Müslüman köylü ve Yörük vardı ki bunlardan birisi de *Dede Balılar cemaati* idi (Erdoğan-Bıyık, 2014: 33).

Konuyla ilgili diğer bir kayıt, Tırnova kazasına tabi *Dedebalı cemaatinden* Dede mahallesinde bulunan caminin hitabet ciheti için verilen 1793 tarihli arzuhal⁴ vesilesiyle karşımıza çıkmaktadır. Benzer şekilde Pirlepe kazasına bağlı *Dedebalı obası* karyesi de söz konusu Yörük

1 Bu konudaki çalışmamız için bk. Saim Savaş, “Dedebâli Cemaati Ve Uşak Kazası Dedebalılar **Köyü**”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 32 Temmuz 2018, s. 243-262.

2 Bk. 998 Numaralı *Muhâsebe-i Vilâyet-i Diyâr-i Bekr Ve ‘Arab Ve Zü’l-Kâdirîyye Defteri (937/1530) II Şam, Gazze, Safed, Salt-‘Aclûn, Haleb, Hama-Humus, Trablus, ‘Ayntâb Birecik, Adana, ‘Üzeyr, Tarsus, Sis, Mar’aş ve Boz-ok Livâları*, (T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 40, *Defter-i Hâkânî Dizisi: IV*) Ankara 1999, s.73; Orhan Sakin, *Anadolu’da Türkmenler ve Yörükler*, İstanbul Mart 2006, s.139.

3 Bkz. Feridun M. Emecen, *XVI. Asırda Manisa Kazası*, Ankara 1989, s.188; ayrıca “Palamud yörüklerinden *Dede-Bâliler cemâti* Çengi köyü (Palamud nâhiyesi nr. 15” için bkz. s. 141, dn.104.

4 *Tırnova kazasına tabi Dedebalı Cemaatinden Dede mahallesi cami-i şerifinde ber-vech-i hasbî hitabet cihetine bâ-berât-ı âlişân* mutasarrıf iken berâtı zâyî’ olan Mustafa Halife’nin berâtı, Tırnova naibi İsmail Zühdü Efendi’nin arzı üzerine 15 Cemaziyelahir 1189/13 Ağustos 1775 tarihli ru’us-ı hümayûn gereğince verildiği anlaşılan hatt-ı hümayûn kaydı görülerek 24 Muharrem-9 Safer 1208/1-16 Eylül 1793 tarihleri arasında gerçekleştiği anlaşılan işlemler neticesinde yenilenmiştir (bk. BOA. Cevdet Evkaf.110.5458).

taifesinin yayıldığı sahaları göstermesi bakımından değerlendirilebilir.⁵ 1544 tarihinde *Dede Balı obasında* (BOA, TD. 232: 573) 46 hane, 12 mücerred, 14 çiftlik, 6 bennak, 7 yamak, 7 kale topçusu olmak üzere toplam 78 Müslüman kaydedilmiştir (Karta, 2013: 164).

1. DedeBALI ZAVİYESİ

Cemaat, oba ve muhtelif yerleşim birimlerine isim olan *DedeBALI*, Kütahya-Tavşanlı'ya bağlı Pazarköy köyünde bir zaviyeye adını vermiştir. Bu zaviyenin, Bursa-Harmancık kazasına bağlı DedeBALI karyesi ile ilgisinin olması kuvvetle muhtemeldir.⁶ Bölge ile alakalı 1530 tarihli muhasebe defterinde, Hüdavendigâr livası Adranos (Orhaneli) kazasına bağlı *Mezra'a-i DedeBALI*⁷ ve DedeBALI evlâdından Bayezid Çelebi'nin mutasarrıf olduğu *Harmancık karyesi*⁸ kayıtları geçmektedir.

Ömer Lütfi Barkan'ın "Kolonizatör Türk Dervişleri" başlıklı meşhur makalesinden aktardığımız Defter-i Hâkânî kaydında Harmancık karyesi ile ilgili olarak;

9: Karye-i Harmancık. Evvelden Subaşı hâssıdır. Sonra mezkûr köye Dede Bâli oğlu Çavlı beyün. Fenârî oğlu teftişi ile mülk çıkub merhum sultan Murad hân Hüdâvendigâr dahi müsellemler elinde nişanları var. Sultan Murad hân hükmü görüldi. Mevlânâ Fenârî oğlu teftişin kabul ettim mezkûr karyei mukarrer dutdum sâyir emlak gibi tasarruf ide deyû. Şimdi timara emrolundu mülkiyet bozuldu deyû (defteri köhne) de kaydolunmuş. Elhâlet-ü hâzihî zikrolan eşküncülü mülk mezkûr Dede Bâlinin Tavşanlıda Bazar köyde olan zaviyesine

- 5 Bk. 370 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Rûm-ili Defteri (937 / 1530) I Paşa (Sofya) ve Vize Livâları ile Sağkol Kazâları (Edirne, Dimetoka, Ferecik, Keşan, Kızıl-ağaç, Zagra-i Eski-hisâr, İpsala, Filibe, Tatar-bâzârı, Samakov, Üsküb, Kalkan-delen, Kirçova, Manastır, Pırlepe ve Köprülü), Dizin ve Tıpkıbasım, Ankara 2001, s. 173; ayrıca Dede Balı obası k., (Pırlepe kz., Sağkol, Paşa l.: TD 370/173), Dede Balı obası k., (Yörükân-ı Selanik: TD 225/8) ve Dede Balı/DedeBALI k., (Yörükân-ı Selanik: TD 225/258) kayıtları için bk. *Osmanlı Yer Adları: I Rumeli Eyaleti (1514-1550)*, Ankara 2013, s.199.
- 6 Ömer Faruk Dinçel tarafından hazırlanan bir yerel tarih çalışmasında konuyla ilgili şu bilgiler bulunmaktadır: "Tavşanlı'nın diğer bir önemli şahsiyeti de halk arasında Mülayim Dede olarak bilinen Dede Bâli'dir. Dede Bâli, Orhan Bey döneminde dünyaya gelmiş, sırasıyla I. Murad, Yıldırım Bayezid ve Çelebi Mehmet dönemlerini görmüştür. II. Murad'ın tahta çıktığı yıl olan 1421'de de vefat etmiştir. Türbesi, Mülayim Tepede olup Tavşanlı'nın da sembolü olmuştur. Dede Bâli aynı zamanda Arslan Bey'in de damadıdır. Molla Fenarioğlu tarafından 16. yy.da (1521 yılı) yapılan bir teftiş sonrasında Harmancık'ın (Bursa'nın ilçesi) Sultan I. Murad Hüdavendigâr tarafından Dede Bâli oğlu Çavlı Bey'e mülk olarak verildiği, Çavlı Beyin de bu köyü, Tavşanlı'nın merkezi olan Pazarköy'de bulunan Dede Bâli Zaviyesi'ne vakfettiği anlaşılmıştır. Bugün Bursa'nın ilçesi olan Harmancık'ın Dede Bâli köyü vaktiyle bir mezraa olup Tavşanlı'da türbesi olan Dede Bâli'ye aitti. I. Murad Hüdavendigâr'ın, Harmancık'ı Dede Bâli'nin oğlu Çavlı Bey'e vermesinin yanı sıra, kendi hassı olan Köprücek köyünü de Arslan Bey'e mülk olarak verdiği 439 Numaralı Muhasebe-i Vilâyet-i Anadolu Defterinden anlaşılmaktadır. Dede Bâli'nin; Hamza, Kara ve Çavlı adlarında çocukları vardır. Gerek ilçe merkezinde gerekse köylerde Arslan Bey, Dede Bâli, Çavlı Bey, Kara Bey ve Hamza Bey'e ait vakıf arazileri bulunur. Örneğin Sorgun köyü Arslan Bey'in, Tavşanlı'nın merkezi olan Pazarköy Dede Bâli'nin, Yağmurlu köyü de Hamza Bey'in vakıf köyleridir." Bk. <https://yereltarih.tr/gg/Tav%26%23351%3Banl%26%23305%3B-Tarihi.htm> (08/06/2018).
- 7 "Mezra'a-i DedeBALI hâsıl: 300" (Adranos/Orhaneli Kazasında), bk. 166 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (937/1530), *Hüdâvendigâr, Biga, Karesi, Saruhân, Aydın, Menteşe, Teke ve Alâiye Livâları, Dizin ve Tıpkıbasım*, Ankara 1995, s.174.
- 8 "Karye-i Harmancık DedeBALI evlâdından Bayezid Çelebi mutasarrıfıdır Eşkücünü eşdürür Hane: 46 Mücerred: 32 Hâsıl: 3375 Yekûn hâne: Karye: 1 Hâne: 46 Mücerred: 32 Hâsıl: 3375" bkz. 166 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri, s.175.

*vakfidüb vakfiye yazdırmış Vakfiyet üzere tasarruf olunurken timara virilmiş. Şimdi girü vakfiyet üzere mukarrer itdim deyü padişahımız hazretlerinden mukarrernâme arzolduğu üzere deftere eşküncilü vakıf kaydolundu. Mehmet Çelebi mütevellî mutasarrıfıdır. Ve mezbur Dede Bâlî evlâdındandır deyü kaydolunmuş der (defter-i köhne). Hâliyâ mezkûr Meluned Çelebi oğlu Bayezid Çelebi mütevellîdir tevliyet aslah-ı evlâde şart olunmuş.*⁹

Harmancık karyesi, Tavşanlı Pazarköy karyesi ve bu karyede bulunan Dedebalı zaviyesi ile ilgili kayıtlar değerlendirildiğinde meselelerin Osmanlı-Germiyanoğulları ilişkileri paralelinde geliştiği anlaşılmaktadır. Germiyanoğlu Yakup Bey ve I. Murat Hüdavendigâr dönemlerinde başlayan süreç II. Bayezid döneminde netlik kazanmış görünmektedir. Bu süreçte Tavşanlı'ya bağlı Harmancık ve Pazarköy karyeleri ile Dedebalı zaviyesi hakkında yaşanan; *has-mülk-tumar-eşkin-cili* mülk-tumar-eşkin-cili vakıf şeklindeki değişim, benzer şekilde, Vedat Turgut'un Germiyanoğulları'nın menşei ile ilgili çalışmasında anlatıldığı kadarıyla, yine Tavşanlı'ya bağlı Çukurviran köyü ile ilgili de yaşanmış görünmektedir.¹⁰ Bu şekilde bahsi geçen köylerin vakıf olma durumlarının II. Bayezid'den itibaren değişmeden devam ettiği söylenebilir.

Harmancık karyesi ile Dedebalı zaviyesi vakfı arasındaki süreci özetleyen Defter-i Hâkânî kaydı ve Vedat Turgut'un ortaya koyduğu genel çerçevenin ardından 18. yüzyıl sonlarından itibaren vakıf yönetimiyle ilgili olarak aşağıdaki gelişmeleri takip edebiliyoruz:

12 Ekim 1783'te Kütahya, Tavşanlı, Bazarköy'de bulunan Dedebalı Zaviyesi Vakfı'nın mütevellilik hissedarlığı Süleyman, Abdurrahim, Ümmühani, Abdullah ve Süleyman'ın üzerinde iken adı geçen Süleyman çocuksuz olarak vefat ettiğinden hissesi evlâd-ı vâkıfdan Seyyid Hacı Ahmet ibn Mustafa'ya veriliyor.¹¹ Dedebalı Zaviyesi Vakfı mütevelliliği 7 Safer 1209/3 Eylül 1794 tarihiyle evlâd-ı vâkıfdan Mustafa (veled-i kebir kaydıyla) üzerinde iken Mustafa'nın vefatı üzerine hissesi, 28 Ekim 1832'de oğlu Ahmet'e geçiyor.¹² 20 Ekim 1832'de Dedebalı Zaviyesi Vakfı mütevelliliği evlâd-ı vâkıfdan Beytullah, Zeynelabidin ve Hafize'nin üzerinde iken Beytullah'ın vefat etmesi üzerine hissesi oğlu Abdullah ile kızları Ayşe ve Firdevs'e veriliyor.¹³ Yine 20 Ekim 1832'de Dedebalı Zaviyesi Vakfı tevliyet hissedarlığı evlâd-ı

9 928/1521-22 tarihli 376 numaralı Hüdâvendigâr defterindeki ilgili kayıt için bk. Ömer Lütfi Barkan, "Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler İstilâ Devirlerinin Kolonizatör **Türk Dervişleri ve Zâviyeler**", *Vakıflar Dergisi*, II, Ankara 1942, s.307.

10 "Kütahya'daki umerâdan **Çavlu** Bey, Germiyanoğulları hizmetinde bulunmuş olan aileler arasındadır. **Çavlu** Bey'in Alaüddin Keykubâd ve Gıyaseddin Keyhüsrev **döneminde Sivas** Subaşısı olan **Çaşnigir** Mübarüziddin **Çavlu** Bey ile bir ilgisinin olup-olmadığı kesin olarak bilinmemektedir. Tavşanlı'ya bağlı **Çukurviran köyü**, **Hüdâvendigâr** zamanında **Çavlu** Bey oğlu Resul Bey'den oğlu Dedebâli'ye miras kalmış olup, Dedebâli tarafından vakfedilen köyü, Yakub Çelebi müsellemler tutmuştur. Sultan Murad Han da babası ve Yakub Çelebi'nin mektublarını **görüüp, mukarrer tutmuştur. Vakıf köyü**, Dedebâli'nin **oğlu Çavlu** Bey'in oğlu Mehmed Çelebi tarafından tasarruf edilirken mensûh olup timara verilmiş, Sultan Bayezid Han vakfi yeniden mukarrer tuttuktan sonra Mehmed Çelebi'den Bayezid Çelebi'ye intikâl etmiştir." **Daha geniş bilgi için bk.** Vedat Turgut, "Germiyanoğulları'nın Menşei, Vakıfları ve Batı Anadolu'nun Türkleşmesi Meselesi Üzerine", *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (The Journal of Social and Cultural Studies)*, Cilt/Volume: III, Sayı/Issue: 5, Yıl/Year: 2017, s.40-42, (ss. 1-98).

11 Konuyla ilgili 15 Zilkadesne 1197/12 Ekim 1783 tarihli belge için bk. BOA, AE_SABH_I_00108_07372_001 ve 002.

12 Konuyla ilgili 25 Cemaziyelevvel 1248/20 Ekim 1832 tarihli belge için bk. BOA, C_EV_00138_06878_001 ve 002.

13 Konuyla ilgili aynı tarihli belge için bk. BOA, C_EV_00136_06759_001 ve 002.

vâkıfıdan Dudu, Ümmühani ve Ayşe'nin üzerinde iken beratları zayı olduğundan dolayı yalnız Ümmühani için yeni bir berat isteniyor.¹⁴ Yine aynı tarihte Dede-balı Zaviyesi Vakfı tevliyet hissedarlığı evlâd-ı vâkıfıdan Ayşe'nin mahlûlünden oğulları Mehmet, Ahmet, Halil ve Süleyman'ın üzerinde iken Süleyman'ın vefat etmesi üzerine hissesi oğulları İsmail ve Mustafa ile kızı Naime'ye veriliyor.¹⁵

Harmancık karyesinde olduğu gibi yine Tavşanlı'ya bağlı Çukurviran karyesinin de benzer şekilde Dede-balı ailesi tarafından vakfa dönüştürüldüğü anlaşılmaktadır. Vedat Turgut'un çalışmasından aktardığımız konuyla ilgili belgenin çevirisi aşağıda verilmiştir:¹⁶

Belge 1: TADB. TTD. EV. 560, v. 68b¹⁷

“Karye’-i Çukur-virân tâbi’-i Tavşanlı. Hüdâvendigâr zamânında Çavlu Beg oğlu Resûl Beg’ün atadan dede[de]n kalmış ve satun alınmış mülki imiş. Resûl Beg’den Dede-balı’ya mîrâs degmiş. Dede-balı hazretleri dahı ataları cânıyçün ve kendü cânıyçün vakf eylemiş. Merhûm Ya’kûb Çelebi vakfiyyeti müsellemler dutmuş ve merhûm Sultân Muhammed ‘arz idüb, anları dahı müsellemler dutup hükmi-hümâyûn virmiş. Soñra Sultân Murâd Hân -tâbe serâhumâ- ‘arz itmîşler. Babaları Sultân’uñ ve ‘ammûları Ya’kûb Çelebi’nüñ mektûbların görüb müsellemler dutmuşlar, nişân-ı şerif dahı virmişler. Soñra Dede-balı oğlu Çavlu Beg’in oğlu Mehmet Çelebi merhûm Sultân Mehmet Hân -tâbe serâhumâ- nişânıyla tasarruf iderken evkâf neshdârı olıncak tîmâra virilmiş. Şimdiki hâlde pâdişâhumuz hazretleri-nüñ mukarrer-nâme’-i evkâfa mezîd-i merhamet olduğıyla mukarrer idüb, gine mezkûr Mehmet Çelebi tevliyye’-i vakfiyye mücebince tasarruf ide diyü sadaka

14 Konuyla ilgili aynı tarihli belge için bz. BOA, C_EV_00136_06759_003 ve 004.

15 Konuyla ilgili aynı tarihli belge için bz. BOA, C_EV_00136_06759_005 ve 006.

16 Belgenin fotokopisi için bkz. Belge No: 1.

17 TADB. TTD. EV. 560, v. 68b numaralı belgenin aslı için bkz. Vedat Turgut, agm, s.77.

eyleyüb, eline hükm-i Şâhî virilmiş, bi'lfî' il mutasarrıf. El-hâletü hâzihî mezkûr Mehmet Çelebi fevt olub tevliyyet evlâdına meşrût olmağın, pâdişâhumuz -medde zilluhû hazretlerinin Mehmet Çelebi'nün oğlu Bâyezîd Çelebi'ye sadaka idüb, eline nişân-ı hümâyün virilmiş. Elân tevliyyet-i mezbûreye berât-ı Şâhî ile mutasarrıf diyü mastûr, der-defter-i 'atîk. Hâliyâ pâdişâhumuz -e'azze'llâhu ensârehû hazretlerinin berât-ı 'âlîşânıyla evlâdiyyet üzere tevliyyet-i mezbûreye mutasarrıf olmağın, defter-i cedîde kayd olundu diyü mukayyed, der-defter-i 'atîk."¹⁸

Anadolu beylikleri ve Osmanlı geleneğinde, genellikle bey ya da hükümdarlar tarafından toplum nazarında manevi etkileri bulunan dinî-tasavvufî şahsiyetlere, yine toplum yararına vakfetmeleri şartıyla temlik edilen devlete ait bazı gelir kaynakları, bu yolla sosyal ve dinî kurumların hizmetine verilmekteydi. Dedebalı zaviyesi ve bu zaviyeye mali destek sağlayan gelir kaynaklarının yaşadığı mülk-vakıf-tımar-tekrar vakıf olma süreci, aslında benzer birçok kurum için de yaşanmış bir gerçeklik olarak kabul edilebilir. Fatih Sultan Mehmet-II. Bayezid dönemlerinde çok belirgin bir şekilde yaşanan bu süreçten 20.000 civarında birimin etkilendiği genel olarak bilinmektedir (İnalçık, 2003: 404-405).

2. Harmançık Kazası Dedebalı Karyesi

1530 tarihli muhasebe defterinde, Hüdavendigâr livası Adranos (Orhaneli) kazasına bağlı *Mezra'a-i Dedebalı* ve Dedebalı evlâdından Bayezid Çelebi'nin mutasarrıf olduğu *Harmançık karyesi* kayıtlarının geçtiği yukarıda ifade edilmişti. Nüfus ve temettuat kayıtlarının tutulduğu 1830-1845 dönemine gelindiğinde Dedebalı mezraasının köy, Harmançık karyesinin ise kaza statüsü kazandığı anlaşılmaktadır. Dedebalı zaviyesinin bulunduğu Bazarköy karyesinin ise Tavşanlı'nın merkezini oluşturduğu anlaşıyor.¹⁹

1316/1898-1899 tarihli salnamede Dedebalı karyesi 44 hane ve 229 nüfusuyla Harmançık nahiyesine bağlı olarak kaydedilmiştir.²⁰ 1325/1907 tarihli salnamede de, Harmançık kazasına bağlı Dedebalı karyesi yine 44 haneye sahip olarak gözükmekte olup bu salnamede köyün nüfusu verilmemiştir (*Hüdâvendigâr Vilâyeti Salnâmmesi*, 1316: 179). Aynı salnamede, Tavşanlı'ya bağlı Çukur karyesi de 108 haneye sahip gözükmektedir (*Hüdâvendigâr Vilâyeti Salnâmmesi*, 1316: 169).

1927 tarihli Bursa vilâyeti salnamesinde, Dedebalı karyesi hakkında nüfus itibarıyla daha ayrıntılı bilgiler yer alıyor. Buna göre bu tarihte köyde; 128 erkek + 131 kadın yerli ve 3 erkek + 3 kadın yabancı olmak üzere toplam 281 kişi yaşamaktadır. (1927 Bursa Vilâyeti Salnâmmesi, 1927: 136). 1928 Köylerimiz kitabında geçen; Bursa vilayeti Harmançık nahiyesi Dedebalı köyü (*Son Teşkilât-ı Mülkiyede Köylerimiz Adları*, 1928: 442), Kütahya vilayeti Tavşanlı kazası Çukur köyü (*Son Teşkilât-ı Mülkiyede Köylerimiz Adları*, 1928: 898), ile Gediz kazası Çukurviran köyü (*Son Teşkilât-ı Mülkiyede Köylerimiz Adları*, 1928: 903) konumuz itibarıyla

18 TADB, TTD. EV. 560, v. 68b numaralı belgenin çevirisi için bk. Vedat Turgut (2017: 76).

19 "Molla Fenarioğlu tarafından 16. yy.da (1521 yılı) yapılan bir teftiş sonrasında Harmançık'ın (Bursa'nın ilçesi) Sultan I. Murad Hüdavendigâr tarafından Dede Balı oğlu Çavlı Bey'e mülk olarak verildiği, Çavlı Bey'in de bu köyü, Tavşanlı'nın merkezi olan Pazarköy'de bulunan Dede Balı Zaviyesi'ne vakfettiği anlaşılmıştır. Bugün Bursa'nın ilçesi olan Harmançık'ın Dede Balı Köyü vaktiyle bir mezraa olup Tavşanlı'da türbesi olan Dede Balı'ya aitti" bk. <https://www.tavsanlı.bel.tr/wp-content/uploads/2014/07/stratejikplan.pdf> (20/06/2018).

20 *Hüdâvendigâr Vilâyeti Salnâmmesi*, Def'a 25, 1316 Sene-i Hicriyesine Mahsusdur, Matbaa-i Vilâyetde Tab' Olunmuşdur, s. 297-298.

ilgimizi çekmektedir. Gediz'e bağlı Çukurviran köyünün, aynı adı taşımakla birlikte Tavşanlı merkezi oluşturan Bazarköy karyesindeki Dede-balı zaviyesine gelir kaydedilen Çukurviran ile aynı köy olması, aradaki mesafenin uzaklığı sebebiyle zayıf bir ihtimal olarak kalmaktadır. Buna karşılık 1928 *Köylerimiz* kitabında Çukur adıyla geçen köyün bahsi geçen Çukurviran karyesi olması ihtimali çok daha yüksek görünmektedir.²¹ Tavşanlı ile ilgili bir yerel tarih araştırmasında, bölgedeki antik yerleşim yerleri tarif edilirken kullanılan; "Tavşanlı ilçe sınırları içinde de birçok yerde antik yerleşim yerleri mevcuttur. Tavşanlı ilçe merkezi ve yakın çevresini ele aldığımızda çıkan kalıntılara göre bugünkü yerleşim merkezinin doğusunda; Subaşı mahallesinin alt kesimiyle Çukurköy yakınlarında Ören mevkiinde ..." ifadelerinde geçen Çukurköy ve Ören mevki isimlerinin Çukurviran adını çağrıştırması da bu bakımdan anlamlı olmalıdır.²²

1933 *Köylerimiz* kitabında; Kütahya-Tavşanlı-Çukur (*Köylerimiz*, 1933: 183), Kütahya-Gediz-Çukurviran (*Köylerimiz*, 1933: 185) ve Bursa-Orhaneli-Dede-balı (*Köylerimiz*, 1933: 196) köylerini takip edebiliyoruz. 1968 *Köylerimiz* kitabında ise Kütahya-Gediz-Merkez-Çukurviran/Çukurören (*Köylerimiz*, 1968: 160), Kütahya-Tavşanlı-Merkez-Çukur (*Köylerimiz*, 1968: 158) ile Bursa-Orhaneli-Harmanlık-Dede-balı (*Köylerimiz*, 1968: 167) köylerinde "viran" ekinin "ören" haline dönüştüğünü görüyoruz.

2.a. Nüfus ve Temettuat Defterlerine Göre Dede-balılar

Nüfus defterinin Dede-balı ile ilgili kısmının sonunda kırmızı kalemle yazılan *yekûn-ı numra-i nüfus: 85, yekûn-ı numra-i menâzil: 29* ifadeleriyle toplam erkek nüfus ve menzil sayısı verilmiştir. Hane numaraları metin içinde normal siyah renkle *menzil bab: 1-29* şeklinde yazılmıştır. Kapı numaraları birbirini takip eder şekilde 1'den 29'a kadar sıralı olarak devam etmiş, hanede bulunan kişiler ise her hanede 1'den başlayıp ailede mevcut erkek sayısına göre, mesela 4'e kadar numaralandırılmıştır. Ancak yazım esnasında dünyaya gelen çocuklara numara verilmediği için ilgili tabloya eklenen *Kişi No* sütunuyla kaydedilen bütün erkek nüfus numaralandırılmıştır (Bk. Tablo 2). Yazım sürecinde yeni doğduğu anlaşılan çocukların, toplam erkek nüfus sayısına katılmadığı görülmektedir. Buna karşılık yine yazım sürecinde vefat eden, isimlerinin üzerine çapraz olarak fevt tarihleri düşülen kişilerin ise 85 rakamından düşülmedikleri anlaşılmaktadır.

29 numaralı haneden sonra 3 isim daha deftere kaydedilmiştir. Bunlar; Hedenoğlu Halil, oğlu Halil ve Sarıömeroğlu Ömer bin Süleyman'dır. Oğul Halil'in isminin altına kırmızı kalemle *tevellüd-i sene fi 8 Şevval sene: 52* yazılmıştır ki, kendisinin bu tarihte doğmuş olduğu anlaşılır. Babası Halil'in isminin altına yine aynı tarih ve *menzil:29* ile ... *yoklama ...*, Ömer'in isminin altına ise *26 Muharrem sene: 53* ve *sinn: 40* ibaresi ve *menzil:30* kaydı düşülmüştür. Bahsi geçen tarihler, Hedenoğlu Halil ve Sarıömeroğlu Ömer'in askerlikle ilgili durumlarını ya da bu iki ailenin nüfus yazım sürecinin sonlarında köye gelmiş olduklarını gösteriyor olması muhtemeldir. Ancak kapı numaralarının 29'dan devam etmeyip 29'un tekrar yeni gelen haneye niye verildiği anlaşılamamıştır. Eğer giden bir hane düşülmedi ise aslında toplam hane sayısı bu şekilde 31 olmalıdır. Aynı şekilde toplam erkek nüfus sayısı da bütün yeni doğanlar ve vefat edenler hesaba katıldığında 112 olmaktadır.

21 "Çukurköy, Tavşanlı, 1987 yılında belediye olmuştur. Çukurköy Tavşanlı Belediyesi'ne bağlandıktan sonra yasal olarak fiilen köy haline tekrar rücu etmiştir. Çukurköy Kütahya'nın Tavşanlı ilçesiyle alan ve yerleşim bakımından birleşmiş bir kasabadır. Yeni belediye kanununa göre 2009 yılında Tavşanlı ilçesine mahalle olarak bağlanmıştır." Bk https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ukurk%C3%B6y,_Tav%-C5%9Fanl%C4%B1 (20/06/2018).

22 Bk. <https://yereltarih.tr.gg/Tav%26%23351%3Banl%26%23305%3B-Tarihi.htm> (08/06/2018).

Nüfus defterinde olup ta temettuat defterinde bulunmayan haneler; Karahaliloğlu, Seyyidalioğlu, Kocayusufoğlu, Abdullahoğlu, İsmailoğlu, Mollaibrahimoğlu, Hedenoğlu ve Sarıömeroğlu aileleridir. Yukarıda ifade edildiği üzere kesin olmamakla birlikte Aliamucaoğlu ailesiyle Seyyidaliağlu ailesi arasında bir bağ kurulabilir. Buna karşılık nüfus defterinde bulunmayıp ta temettuat defterinde yer alanlar; Aliamucaoğlu, Mazakoğlu, Hadioğlu, Hancioğlu ve Hacılyasoğlu aileleri olarak sıralanabilir. Aliamucaoğlu/Seyyidalioğlu ilişkisinde olduğu gibi Mazakoğlu ailesiyle Hacıhüseyinoğlu ailesi arasında da bir bağ kurulabilir. Yine kesin olmamakla birlikte Hacıhüseyinoğlu Halil bin Mustafa (amele) ile Mazakoğlu Halil bin Mustafa (orakçı) aynı kişi olabilir. Bahis konusu ailelerin nüfus ya da temettuat defterlerinde bulunmayışı, aile unvanının değişmesi, ilgili kişilerin vefatı ya da söz konusu ailelerin köyden dışarıya veya dışarıdan köye göçleriyle alakalı olabilir.

Nüfus defteri yazım sürecinde toplam 24 doğum, 32 ölüm vakası gerçekleştiği, yeni doğanlardan 10'unun yine aynı süreç içinde vefat etmiş olduğu anlaşılmaktadır. Vefat edenlerden 2'sinin yaşları verilmeden vefat tarihleri düşülmüş ancak ikisinde de *kır sakallı* ifadesi kullanıldığı için bunların orta yaş ve üstü grupta yer aldıkları tahmin edilmiştir. Yine aynı grupta değerlendirilebilecek 4 kişinin ise 38, 40, 45 ve 50 yaşlarında vefat ettikleri kaydedilmiştir. Vefat edenlerden geriye kalanlar 1-15 yaş aralığında bulunmaktadır. Bunlardan ikisi 15, biri 13, ikisi 12, üçü 10, birisi 8, birisi 7, birisi 5, birisi 4, üçü 2 ve nihayet birisi 1 yaşında vefat etmiş görünmektedirler.

H.1246-1254 yılları arasında gerçekleştiği anlaşılan doğum ve ölüm miktarları dikkate alırsa, yaklaşık 8 yıllık dönemde 24 doğum, 32 ölüm vakası meydana gelmiş görünmektedir. Bu şekilde yaklaşık 30 hanelik bir köyde bahsi geçen süreçte kayda geçmiş 115 kişiden, 24'ünün dünyaya geldiği, 32'sinin ise vefat etmiş olduğu söylenebilir (Bk. Tablo 1). Elbette kadın nüfus ta hesaba katılacak olursa bu miktarların ikiye katlanacağı varsayılabilir. Netice itibarıyla kadın nüfus hesaba katılırsa yaklaşık 210 kişilik bir köyde 48-50 kişinin dünyaya geldiği, 64-65 kişinin de vefat ettiği kabul edilebilir. Bu rakamlar doğru kabul edilirse köy nüfusunun ¼ oranında azalma eğiliminde olduğu sonucu ortaya çıkar ki, bu oran yapılacak çalışmalarla muhtemelen bütün Osmanlı toplumuna teşmil edilebilir. Yenilgiyle sonuçlanan uzun süreli savaşların ve salgın hastalıkların bu sonuçta etkili olduğu düşünülebilir. Ölüm olaylarından 28'inin H.1252 yılı içinde meydana gelmiş olması bu bakımdan anlamlı olsa gerektir.

2.b. Nüfus ve Temettuat Defterlerine Göre Aileler

Dedebalı köyünde 1830-1845 sürecinde yaşayan aileler, nüfus defterindeki menzil kapı numarası sırasına göre ve farklı numaralarda kayıtlı ailelerin kolları aynı başlık altında nüfus defterindeki hane numaraları verilerek değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili oluşturulan tabloda ve metinde, ailelerin temettuat defterindeki hane numaraları ile eşleştirmeler yapılmaya çalışılmıştır.

Hatipoğlu Ailesi-Hane: 1: Nüfus defterinde ilk hanede aile adı yazılmadan İbrahim Molla bin Ali reisliğinde kaydedilen aile, temettuat defteri 2 numarada aile unvanı yazılarak *Hatiboğlu Molla İbrahim bin Ali* şeklinde kaydedilmiştir. Nüfus defterinde köyün imam-hatibi olarak yazılan İbrahim Molla'nın mesleği temettuat defterinde ziraat erbabı olarak verilmiştir. Nüfus defterinden anlaşıldığı kadarıyla aile 8 erkek nüfustan oluşmuştur. İbrahim Molla'nın Abdurrahim (D.3.L.1249-Ö.15.ZA.1254), Abdurrahman (D.17.RA.1252), Mehmet (40 yaşında) ve Halil adında 4 oğlu ile İbrahim'in kardeşi Veli'nin oğlu Halil (38 yaşında) ve Halil'in

15.L.1247’de doğan Veli ve 17.Z.1252 doğumlu Mehmet adında 2 oğlu ailenin erkek üyelerini teşkil etmiştir.

Diğer nüfus defterlerinde genellikle 12-15 yaş üstü bütün erkeklerin sıfatları ve vücut özellikleri ile ilgili kayıtlar bulunurken Dede-balı nüfus defterinde muhtemelen kâtibin tercihi sebebiyle bu tür kayıtlar daha sınırlı kalmış görünmektedir. Buna göre İbrahim Molla *ak sakallı*, oğlu Mehmet *sarı köseç* ve kardeşinin oğlu Halil bin Veli *köseç-müsinn sene:1249* ifadeleriyle ilgili defterde yer bulmuşlardır. *Köseç* köse, *müsinn* yaşlı anlamında kullanılmıştır. Ancak 38 yaşında olan Halil’in *müsinn* olarak kaydedilmesi yaşından ziyade muhtemelen zayıf ve güçsüz olması sebebiyle askerliğe müsait olmamasıyla ilgili olmalıdır.

Mollaalioğlu Ailesi-Hane: 2, 6, 29: Aileyi, nüfus defteri 2 numarada köyün *imam vekili* olduğu kaydedilen Molla Süleyman bin Ali, aile unvanı belirtilmeden temsil etmiş görünüyor. Temettuat defterinde aile unvanının *Mollaalioğlu* olduğu belirtilmiş olup Molla Süleyman’ın yerini oğlu Ali’nin almış olduğu görünüyor. Babası imam vekili olan Ali’nin mesleği, Hatipoğlu ailesine benzer şekilde temettuat defterinde *erbab-ı ziraat* olarak kaydedilmiştir. Nüfus defterinde yaşı belirtilmeyen Molla Süleyman’ın 1844 öncesi vefat etmiş olduğu anlaşılıyor. Yine nüfus defterinde, Süleyman’ın, yaklaşık 1 yaşında vefat etmiş olduğunu kabul edebileceğimiz Abdullah (D.12.C.1252-Ö.17.ZA.1253) ile 2 yaşında olduğu belirtilen İbrahim ve aileyi temettuat döneminde temsil ettiğini ifade ettiğimiz 23 yaşındaki Ali ve Ali’nin nüfus yazımı döneminde vefat ettiği anlaşılan Mehmet (D.21.ZA.1247-Ö.16.ZA.1252) isimli oğlu kaydedilmiştir.

Nüfus defterinde Molla Süleyman *ak sakallı*, büyük oğlu Ali *delikanlı* ve M harfi ile sıfatlandırılmıştır ki, bu şekilde 23 yaşındaki Ali’nin askerliğe müsait olduğu kayıt altına alınmış olmalıdır.

Nüfus defteri 6 numarada kayıtlı Osman’ın da Mollaalioğlu aile unvanını taşıdığı görülüyor. Aynı defterde meslek itibarıyla *ziraatçı* olduğu anlaşılan Osman, *kır sakallı* olarak tavsif edilmiş olup isminin üzerine kırmızı kalemle çaprazlama yazılan nottan, kendisinin 18 Ramazan 1252 tarihinde vefat etmiş olduğunu anlıyoruz. Osman’ın 10 yaşında yine kendi adını taşıyan ve *tüvana sene: 48* ifadesiyle güçlü-kuvvetli bir çocuk olduğu belirtilen bir oğlu nüfus defterine kaydedilmiştir. Küçük Osman, *yırık dudak* olarak sıfatlandırılmıştır. Mollaalioğlu ailesinin bu kolunu temettuat defterinde işte bu küçük çocuk yani Osman bin Osman temsil etmiştir. Nüfus defterinde henüz 10 yaşında küçük bir çocuk olan ve temettuat defterinde aileyi temsil eden Osman’ın mesleği bu defterde açıkça belirtilmemiştir.

Genellikle köylerle ilgili temettuat kayıtlarının çoğunluğunda meslek kaydı *erbab-ı ziraat* olarak belirtilirken Dede-balı’da 27 hanenin 11’inde bu ifade kullanılmıştır. Aslında temettuat kayıtları köylülerin tamamına yakınının küçük çaplı da olsa ziraat ve hayvancılıkla meşgul olduğunu gösteriyor. Temettuat defterlerinde haneyi temsil eden kişinin isminin üst tarafına yazılan meslek adı Dede-balı’da sadece 11 hane için *erbab-ı ziraat* olarak belirtilmiş olup diğer 16 hane için böyle bir kayıt düşülmemiştir. Ancak hanelerin toplam temettuat miktarlarının kaydedildiği kısımdaki bazı ifadeler, hane sahiplerinin gelirlerini hangi yollarla elde ettiklerini yani mesleklerini vermektedir. Buna göre; 1, 2, 3, 12, 19, 21, 23, 24, 25, 26 ve 27. Hanelerde meslek kısmına *erbab-ı ziraatden idüğü* notu düşülürken, 6, 7, 8, 9, 16, 19, 22, 23, 24 ve 27. hanelerin normal ziraat ve hayvancılıktan sağladıkları temettuatlarına ek olarak *orak*’dan gelir elde ettikleri yani komşulara ya da yakın köylere orak biçmeye giderek aile bütçesine katkıda buldukları anlaşılmaktadır. Bunlardan 23, 24 ve 27. hanelerin meslek kısımlarına *erbab-ı zi-*

raat yazıldığı hatırlatıldıktan sonra 18, 19, 21 ve 22. hanelerin boya hafırından gelir elde ettikleri belirtilmelidir. Kök boya kazarak gelir elde eden ailelerden 19 ve 21. haneler aynı zamanda erbab-ı ziraat, 19 ve 22. haneler aynı zamanda orak biçerek aile geçimlerini sağlamış görünmektedirler. Nihayet meslek kısmında erbab-ı ziraat yazılan 3. hane reisi, Demircioğlu Mehmet bin Veli, aile unvanına uygun olarak ziraat ve hayvancılığa ek olarak demircilikten de gelir elde etmiştir. Netice itibarıyla muhtemelen gelir azlığı sebebiyle Dedebalı halkının, geçimlerini sağlamak için ziraat ve hayvancılığa ilave olarak, meslek kısmına yazılmasa da orakçılık, kök boya hafriyatı ve demircilik gibi meslekleri icra ettikleri söylenebilir.

Nüfus defterinde kapı numarası verilen son aile de Mollaalioğlu ailesine mensup gözükmektedir. 29 nolu hanede kayıtlı Mollaalioğlu Mehmet, 1 sene önce Balıkesir kazası Bayındır kasabasına nakl eylemiş olarak deftere yazılmıştır. Mehmet'in yaşı verilmeyen ve sakallı olarak tavsif edilen büyük oğlu Mustafa, delikanlı olduğu belirtilen 20 yaşındaki İbrahim ve mürahik-bülüğ çağına yaklaşmış çocuk- notu düşülen 12 yaşındaki Halil'in de babalarıyla beraber Bayındır'a gitmiş olmaları kuvvetle muhtemeldir.

Koçalioğlu Ailesi-Hane: 3: Nüfus defterinde 3 numarada kayıtlı karye muhtarı İbrahim, baba adı verilmeden -ki, Ali olduğu anlaşılıyor- ancak bu kez aile unvanı verilerek *Koçalioğlu İbrahim* şeklinde yazılmıştır. Bu defterde *kumral kır sakallı* ve 45 yaşında gözüken İbrahim'in, temettuat defterinde kaydı bulunmuyor. Nüfus defterinde 3 numarada kayıtlı aileyi temettuat defterinde 9 numarada kayıtlı İbrahim'in oğlu Ahmet -ki, mesleği *orakçı* olarak kaydedilmiş- ve 10 numarada kayıtlı İbrahim'in kardeşi Halil temsil etmiş görünmektedir İbrahim'in kardeşi *Halil bin Ali* nüfus defterinde 40 yaşında gösterilmiştir. İbrahim'in kebir karındaşı/büyük kardeşi olduğu anlaşılan Halil *kır sakallı* olarak sıfatlandırılmış olup kendisinin 2 oğlundan ilki doğum tarihi 27.CA.1249/12 Ekim 1833 olarak düşülen İsmail, diğeri ise 2 yaşında kaydedilmiş olmakla birlikte 18 Zilkade 1252/18 Şubat 1837'de ölüm kaydı düşülen Mehmet'tir.

İbrahim'in 15 yaşında olduğu halde *kebirce* ve *şabb-ı emred* (sakalı henüz çıkmış delikanlı) olarak sıfatlandırılan ve *M* harfiyle askerliğe müsait olduğu belirtilen oğlu Ali, 17 Ramazan 1252/26 Aralık 1836 tarihinde vefat etmiş görünmektedir. Sağır (küçük) olarak ifade edilen 2 oğlundan ilki olan 10 yaşındaki Ahmet, *tüvana sene:48* (M.1832-33) notuyla kaydedilmiş olup bu şekilde muhtemelen kendisinin askerlik için ne zaman değerlendirilebilecek yaşa ulaşacağı anlatılmak istenmiştir.

Dedebalı karyesi nüfus defterinde bu şekilde 9 kişinin kaydı bulunmaktadır. Bunların 6'sında sadece *tüvana sene:48* ifadeleri kullanılırken, diğer 3 çocuğun ilkinde *tüvana sene:48* ifadesine ek olarak; *Defter an mansure fi 25 Ramazan sene 49 fevt fi 23 Ramazan sene 52*, ikincisinde *defter-i topçu ve asker-i mansure fi 18 Zilkade sene 52* ve nihayet üçüncüsünde *defter-i kaza-i Balıkesir I.B.1250- kayd-ı redif 13.Z.1250* kayıtları düşülmüştür. Güçlü kuvvetli anlamındaki *tüvana* kelimesinin 10 yaşındaki çocuklar için kullanılması ve yanına *sene:48* notunun düşülmesi, nüfus sayımının yapıldığı 1830 tarihi dikkate alındığında, bu çocukların 1832-1833 yıllarından itibaren yani yaklaşık 12 yaşından itibaren gelecekteki askerlik hesaplamalarında dikkate alınacaklarını göstermektedir. Mansure defterine 25 Ramazan 1249/5 Şubat 1834 tarihinde kaydedilen ilk çocuğun 23 Ramazan 1252/1 Ocak 1837 tarihinde vefat ettiği kaydedilmiştir. Tüvana olarak yazılan ikinci çocuk 18 Zilkade 1252/18 Şubat 1837 tarihinde Asker-i Mansure ve Topçu Defteri'ne kaydedilmiş görünmektedir. Üçüncü çocuğun ise 1 Recep 1250 tarihinde Balıkesir kazası defterine nakledildiği ve nihayet 13 Zilhicce 1250 tarihinde de redif kaydedildiği anlaşılmaktadır.

İbrahim'in diğer küçük oğlu 6 yaşındaki Mustafa'dır. Mustafa'nın yaşının yanına da *fi sene:252* notu düşülmüştür. Dikkat edilirse 10 yaşındaki Ahmet 1248'de, 6 yaşındaki kardeşi Mustafa ise 1252'de 12 yaşında olacaktır. Yani yine aynı hesaplama söz konusudur. Dede-balı nüfus defterinde 10 yaşındaki 9 çocuktan başka yaşları 4-8 arasında olan toplam 15 çocuğun da yaşları yanına kırmızı kalemle düşülen notlarla yaşlarını 12'ye tamamlayacakları yani askerlik için hesaba katılacakları senelerin yazıldığı görülmektedir. Buna göre 4 yaşındaki 3 çocuk için *fi sene:54*, 5 yaşındaki 1 çocuk için *fi sene: 53*, 6 yaşındaki 3 çocuktan 1'i herhangi bir açıklama verilmeden istisna tutulmuş olup diğer 2 çocuk için *fi sene:52*, 7 yaşındaki 1 çocuk için *fi sene: 51* ve nihayet 8 yaşındaki 8 çocuk için isimlerinin yanına kırmızı kalemle *fi sene:50* Hicri tarihleri not edilmiştir.

Seferoğlu Ailesi-Hane no: 4: Nüfus defterinde 4. Hane olarak Seferoğlu ailesi kayıtlı bulunmaktadır. Bu defterde *ziraatçı* ve 38 yaşında gösterilen *Osman bin Osman*, temettuat defterinde de aynı isimle yine 4 numarada meskûn gösterilmiştir. Nüfus defterinde *kumral sakallı* olarak kaydedilen Osman'ın, 38 yaşında olmasına rağmen yaş kaydının yanına *müsinn sene:49* kaydı düşülmüştür. Burada *müsinn*, sözlükteki karşılığı olan *yaşlı*'dan ziyade çalışamayacak durumda, güçten, kuvvetten düşmüş kimse anlamında kullanılmış görülmektedir.

Dede-balı nüfus defterinde 3 kişi hakkında *müsinn* kaydı düşülmüş ve bunlardan 2'sinin yanına *sene:49*, 1'inin yanına ise *sene:50* tarihleri not edilmiştir. Bunlardan ilki 1 numarada kayıtlı köyün imam-hatibi İbrahim Molla'nın kardeşinin oğlu, Halil bin Veli -ki, 18 Zilkade 1252/24 Şubat 1837'de vefat etmiştir- ikincisi bahsi geçen Osman ve nihayet üçüncüsü Abdurrahimoğlu Ali ibn Mustafa'dır. Bunların üçü de 38 yaşındadır, yani yaş itibariyle gerektiğinde askere alınabilecek durumdadır. Ancak *müsinn* olmaları, yani güçten-kuvvetten düşmüş olmaları sebebiyle H.1249-1250/(M.1833-34-35) yılından itibaren askerlik için elverişsiz duruma düşecekleri belirtilmiş olmalıdır. Buna rağmen bu 3 kişiden ilki olan Halil vefat ederken diğer 2 isim yani Osman ve Ali, yaklaşık 15 yıl sonra düzenlenen temettuat defterinde hala sırasıyla 4 ve 8. hanelerde yaşamaya devam etmiş görünmektedirler.

Seferoğlu ailesinin Osman dışındaki üyelerini; Osman'ın 16 Zilkade 1252 doğumlu Ali, 3 Safer 1250 doğumlu Süleyman ve 8 yaşında Himmet adlarında 3 oğlu ile Osman'ın kardeşinin oğlu 17 yaşındaki Mustafa, Mustafa'nın 11 Zilhicce 1250'de doğup 19 Zilkade 1252'de ölen Mehmet ve 16 Zilkade 1252 doğumlu Halil isimli oğulları, temsil etmişlerdir. Şabb-ı emred olarak vasıflandırılan 17 yaşındaki Mustafa'nın isminin yanına kırmızı kalemler M işareti konulmuş ve bu şekilde kendisinin askerliğe müsait olduğu belirtilmiştir.

Seferoğlu ailesi temettuat defterinde, yukarıda ifade edildiği üzere 4. hanede Osman bin Osman, 5. hanede ise Osman'ın kardeşi Himmet'in oğlu Mustafa, meskûn gözükmektedirler.

Abdurrahimoğlu/Rahimoğlu Ailesi-Hane no: 5, 11: Dede-balı karyesi nüfus defteri 5. hanede, Abdurrahimoğlu ailesi kaydedilmiş olup aile reisi Ali bin Mustafa'dır. Bu aile temettuat defteri 8 numarada yine Abdurrahimoğlu Ali bin Mustafa tarafından temsil edilmiştir. Ancak eğer bir kâtip hatası söz konusu değil ise temettuat defterinde ailenin bir kısmı artık Rahimoğlu adıyla anılmaya başlanmış olmalıdır. Çünkü Ali'nin kardeşi Abdurrahim bin Mustafa, temettuat defterine Rahimoğlu Rahim bin Mustafa adıyla kaydedilmiştir. Nüfus defteri 5 numarada çiftçi olarak yazılan Ali'nin mesleği, temettuat defteri 8 numarada orakçı'dır. Nüfus defterinde 5 numarada 38 yaşındaki kardeşi Ali'nin hanesine kayıtlı 40 yaşındaki Abdurrahim de, temettuat defteri 7 numarada müstakil hane olarak kaydedilmiştir.

Ali'nin, 38 yaşında olmasına rağmen isminin yanına kırmızı kalemle düşülen *müsinne:50* ifadesiyle nüfus defterine kaydedildiği yukarıda ifade edilmişti. Yine nüfus defterinde kendisinin orta boylu kumral sakallı olduğu da belirtilmiş bulunmaktadır. Ali'nin, 1 Zilhicce 1251'de doğup 19 Zilkade 1252'de vefat eden Abdurrahim isimli oğlundan başka 1 yaşında Mustafa isimli bir oğlu daha deftere kayıtlıdır. Kır sakallı 40 yaşındaki kardeşi Abdurrahim'in; 1 Safer 1247 doğumlu Ahmet, 23 Muharrem 1250 doğumlu İsmail ve 1 Zilhicce 1251'de doğup 18 Zilkade 1252'de ölen Hüseyin adlarında 3 oğlu defterde yazılı bulunmaktadır. Ailenin bu kolunu temsil eden son erkek üye, delikanlı olarak sıfatlandırılan, Kirmasti kazasına yarar maslahat için gittiği belirtilen ve 19 Ramazan 1250'de Mansure defterine kaydedildiği anlaşılan Mehmet'tir.

Nüfus defterinde 11 kapı numaralı hanede meskûn gösterilen Abdurrahimoğlu Ali bin Halil'in, bu ailenin başka bir kolunu temsil ettiği söylenebilir. Amelelik yapan 45 yaşındaki sarı kır sakallı Ali'nin, 25 Ramazan 1252'de öldüğü deftere kaydedilmiştir. Ali'nin 2 yaşındaki oğlu Mehmet de aynı tarihte vefat etmiş görünmektedir. Benzer şekilde sarı kır sakallı olarak tavsif edilen 40 yaşındaki kardeşi İbrahim de aynı hane içinde gösterilmiştir. Yine aynı hanede kayıtlı kumral sakallı kardeşi Molla Mustafa ise Kite kazası Misi karyesinde imamlık yapmaktadır.

Hacıhüseyinoğlu Ailesi-Hane no: 7, 14, 15: Bu aileyi nüfus defteri 7 numarada 15 yaşında ve şabb-ı emred olarak tavsif edilen Molla Mehmet'in oğlu İsmail temsil etmektedir. Kendisinin askerliğe müsait olduğunu gösteren M harfi isminin hemen üstüne nakşedilmiştir. Ailenin diğer erkek üyeleri olarak İsmail'in kardeşleri 10 yaşındaki Ahmet (tüvana sene: 48, Defter an-mansure fi 25 Ramazan 1249), 7 yaşındaki Nasuh (23 Ramazan 1252'de vefat etmiş) ve 4 yaşındaki Hüseyin (fi sene: 54) nüfus defterinde kayıtlı bulunmaktadırlar. Nüfus defterinde Hacıhüseyinoğlu unvanını taşıyan 2 hane daha bulunmaktadır ki, bunlar 14 numaralı hanede oturan ve ziraatçı olduğu belirtilen Ahmet ile 15 numarada kayıtlı Amele Halil bin Mustafa'dır.

Temettuat defterinde Hacıhüseyinoğlu unvanın taşıyan bir aile bulunmuyor. Ancak 17 ve 18 numaralı hanelerde kayıtlı Hacıoğlu unvanın taşıyan iki ailenin Hacıhüseyinoğlu ailesinin devamı olmaları kuvvetle muhtemeldir. Çünkü nüfus defterinde başka Hacı unvanlı aile bulunmamaktadır. Buna göre temettuat defteri 17 nolu hanede kayıtlı Hacıoğlu Ali bin Ahmet, muhtemelen nüfus defterinde 14 numarada kayıtlı Hacıhüseyinoğlu Ahmet'in oğludur. Aynı şekilde temettuat defteri 18 numarada kayıtlı Hüseyin bin Mehmet, nüfus defterindeki İsmail'in kardeşi Hüseyin bin Molla Mehmet olmalıdır.

Nüfus defteri 14 kapı numaralı hanede kayıtlı Hacıhüseyinoğlu Ahmet, yaşı verilmeden ak sakallı olarak tarif edilmiştir ki, muhtemelen temettuat yazımının yapıldığı 1844-45'lerden önce vefat etmiş olmalıdır. Şabb-ı emred olarak tavsif edilen 15 yaşındaki kebirce oğlu Abdurrahim, 13 Ramazan 1250'de Bursa defterine yazılmış ve nihayet 20 Zilkade 1252'de vefat etmiştir. İlk yazım esnasında Abdurrahim'in isminin üzerine askerliğe müsait anlamında M harfi not düşülmüştür. 10 yaşındaki küçük oğlu Mehmet ise önce tüvana sene: 48 kaydıyla H. 1248 tarihi itibarıyla askerlik için hesaba katılacak yaşa geleceği not düşülmüş ve nihayet 18 Zilkade 1252'de topçu ve mansure askeri olarak kaydedilmiştir. Diğer küçük oğlu 6 yaşındaki Ali'nin de H. 1252 tarihinde askerlik bakımından hesaba katılabilecek duruma geleceği kayıt altına alınmış ki, Ali, ailenin bu kolunu temettuat defterinde temsil eden kişi (Hacıoğlu Ali bin Ahmet) olarak kayda geçmiştir.

Nüfus defteri 15 kapı nolu hanede kayıtlı 45 yaşındaki Hacıhüseyinoğlu Halil bin Mustafa, amelelik yapmaktadır ve sarı kır sakallı olarak vafedilmiştir. Halil'in kardeşinin oğlu Mustafa, delikanlı olarak vafedilmiş olup kendisi Gökçedağ kazasında amelelik yapmaktadır. Mustafa'nın 3 Zilkade 1249 doğup 21 Zilkade 1252'de vefat eden Mehmet ve 1 Zilhicce 1251'de dünyaya gelen İbrahim isimli 2 oğlu deftere kaydedilmiştir. Mustafa'nın 10 yaşındaki kardeşi Hasan, tüvana sene: 1248, 8 yaşındaki kardeşi Yusuf ise sene: 1250 notuyla deftere yazılmışlardır ki bu şekilde askerlik için hesaba katılacakları tahmini tarihler belirlenmiştir. Amelelikle geçimlerini sağlayan ailenin bu kolunu temettuat defterinde temsil eden herhangi bir kişi tespit edilememiştir. Ailenin başka yerlere göç etmiş olması muhtemeldir.

Karahaliloğlu Ailesi-Hane no: 8: Nüfus defteri 8 kapı numaralı hanede, 50 yaşındaki kır sakallı, ziraatçılıkla meşgul Karahaliloğlu Bekir (24 Ramazan 1252'de vefat etmiş), nüfus yazımı esnasında vefat ettikleri anlaşılan 2 oğlu (15 Şevval 1248 doğumlu İsmail veled-i Kara Halil ve 2 yaşındaki Halil -24 Ramazan 1252'de vefat etmişler-) ve uzun boylu, sarı sakallı olarak tavsif edilen 44 yaşındaki kardeşi Veli ve Veli'nin 2 oğlu (13 yaşında, mürahik -bülüğ çağına yaklaşmış çocuk- notu düşülen ve 25 Ramazan 1252'de vefat etmiş olan Süleyman ve 8 yaşında olup fi sene:50) ile birlikte kaydedilmişlerdir. Nüfus defterinde kayıtlı aileye mensup 6 erkek nüfustan 4'ü, daha yazım esnasında vefat etmiş görünmektedirler. Eğer bir yazım hatası yoksa bunlardan 3'ünün 24, 1'inin ise 25 Ramazan 1252 tarihinde vefat ettikleri anlaşılmaktadır. Aileye mensup 4 kişinin yaklaşık aynı tarihte vefat etmeleri, bir salgın hastalık meydana gelmiş olabileceğini akla getirmektedir.

Temettuat defterinde Karahaliloğlu aile ismini ya da aileden geri kalan 44 yaşındaki Veli ile Veli'nin 8 yaşındaki oğlu Ali'yi çağrıştıran bir isme rastlanılmaması, ailenin kalan üyelerinin 1830-1844 sürecinde başka bir yere göç etmiş ya da ölmüş olmalarının işareti olarak değerlendirilebilir.

Seyyidaliolu Ailesi-Hane: 9, 10: Nüfus defteri 9 numarada, Seyyidaliolu ailesine mensup 3 kardeş meskûn gözükmektedir. Uzunca boylu, az bıyıklı 22 yaşındaki Mehmet bin İbrahim -ki kendisi ziraatçı olarak kaydedilmiştir- ailenin reisi olarak kaydedilmiştir. Bu hanede oturan diğer kardeşlerden biri, 12 yaşında ve mürahik olduğu belirtilen Ali, 19 Zilkade 1252'de vefat etmiş görünmektedir. Üçüncü kardeş ise 2 yaşındaki Mustafa'dır.

Aynı ailenin diğer kolunu da 2 çocuk temsil etmiş görünmektedir ki, bunların da yazım esnasında vefat ettikleri, isimlerinin üzerine kırmızı kalemle not düşülmüştür. Nüfus defteri 10 nolu hanede 12 yaşında ve mürahik olarak kaydedilen Seyyidaliolu Ahmet bin Halil'in ziraatçı olduğu ve 19 Zilkade 1252'de vefat ettiği kayıtlı bulunmaktadır. Ahmet'in 8 yaşındaki kardeşi İsmail'in de aynı gün vefat ettiği, isminin üzerine kırmızı kalemle not düşülmüştür. İlk yazım esnasında İsmail'in yaşının üstüne yine kırmızı kalemle fi sene: 50 ibaresi, kendisinin askerlikle durumunun tespiti amacıyla kaydedilmiştir.

İki kol olarak nüfus defterine yazılan aileyle ilgili temettuat defterinde herhangi bir kayıt bulunmuyor. Ancak temettuat defteri 24 nolu hanede kayıtlı *Aliamucaoğlu Mehmet bin İbrahim*'in, isim birebir aynı, unvan da Aliamucaoğlu/Seyyidaliolu kısmî benzer olduğu için Seyyidaliolu Mehmet bin İbrahim ile aynı kişi olması ihtimali bulunmaktadır.

Koçoğlu Ailesi-Hane no:12: Ziraatçı Koçoğlu Ömer *ibn İbrahim* şeklinde nüfus defteri 12 nolu haneye kaydedilen 40 yaşındaki Ömer, *sarı köşeç* olarak sıfatlandırılmıştır. Ömer'in 50 yaşındaki büyük kardeşi Halil ile Halil'in oğulları 10 yaşındaki Ahmet (tüvana sene:48) ile 8

yaşındaki Mehmet (fi sene: 50) de aynı hanede meskûn gözükmektedir. Tüvana yani güçlü-kuvvetli olarak kaydedilen Ahmet'le ilgili herhangi bir ek kayıt bulunmazken H. 1250 senesinde askerlik için hesaba katılacak yaşa geleceği varsayılan Mehmet, 19 Zilkade 1252'de Asâkir-i Mansûre defterine kaydedilmiştir.

Temettuat defteri yazımından önce Ömer'in vefat ettiği, Koçoğlu ailesini ise Ömer'in kardeşi Halil'in Karakoçoğlu unvanıyla temettuat defteri 26 numarada temsil ettiği anlaşılmaktadır.

Kocayusufoğlu Ailesi-Hane no: 13: Dedebalı köyü nüfus defterinde 13 nolu kapı numaralı hanede meskûn gözüken ve *a'reç* (anadan doğma topal) ve kır sakallı olarak vafedilen Kocayusufoğlu Mehmet bin Hasan'dan başka bu aileyi nüfus ve temettuat defterlerinde temsil eden başka bir kişinin kaydına rastlanılmamıştır.

Abdullohoğlu Ailesi-Hane no: 16: Keza *amele makulesinden* olduğu belirtilen kır sakallı Abdullohoğlu Veli bin Veys te, muhtemelen nüfus yazımının başladığı ilk günlerde 29 Zilkade 1246'da vefat etmiştir ki, bu aile ile ilgili de başka bir kayıt mevcut bulunmamaktadır.

Demircioğlu Ailesi-Hane no:17: Aile unvanı Demircioğlu olan kır sakallı 55 yaşındaki Mehmet bin Veli'nin mesleği ziraatçı olarak kaydedilmiştir. Ancak kendisinin aile unvanına uygun olarak demircilikle meşgul olduğu, temettuat defterindeki kayıtlardan anlaşılmaktadır. Temettuat defteri 3 nolu hanede aynı isimle kaydedilen Mehmet'le ilgili toplam gelir kısmında, ziraat ve hayvancılığa ek olarak demircilikten 300 kuruş kazanç elde ettiği *merkum timürcilik sanatıyla me'luf olmağla tahminen bir senede temettuu: 300 kuruş* ifadesinden anlaşılmaktadır. Nüfus defterinde isminin önüne ziraatçı ibaresi eklenen Mehmet, temettuat defterinde de erbab-ı ziraat olarak kaydedilmiştir. Nüfus ve temettuat defterlerinde aynı şekilde *Timürcioğlu Mehmet bin Veli* şeklinde kaydedilen Mehmet'in, hiç evlenmediği ya da erkek evladının bulunmadığı varsayılabilir. Eğer kayıtlar düzgün tutuldu ise nüfus tahririnde 55 yaşında olan Mehmet, temettuat tahririnde yaklaşık 70 yaşlarında olmalıdır.

Yusufoğlu Ailesi-Hane no: 18: Bu aile de Demircioğlu ailesine benzer şekilde hem nüfus hem de temettuat defterinde aynı kişi tarafından temsil edilmiştir. Nüfus defteri 18 kapı numaralı hanede *Yusufoğlu Ömer* şeklinde kaydedilen kişi, temettuat defteri 11 numarada *Yusufoğlu Ömer bin Yusuf* adıyla yazılmıştır. Nüfus defterinde *amele* olarak kaydedilen Ömer'in, temettuat defterinde herhangi bir meslekî kaydı bulunmamaktadır. Nüfus defterinde Ömer'in 40 yaşında, kumral sakallı bir kişi olduğu kayıtlıdır.

Nüfus yazımı esnasında Ömer'in 2 oğlunun dünyaya geldiği, bunlardan birinin aynı süreçte vefat ettiği anlaşılmaktadır. Ömer, 3 Zilkade 1247'de doğup 27 Zilkade 1252'de vefat eden ilk oğluna kendi adını vermiş görünmektedir.²³ İkinci oğlu Hızır'ın tevellüt tarihi ise 1 Zilkade (Gurre-i ZA) 1252 olarak kaydedilmiştir.

Sancioğlu Ailesi-Hane no:19, 20, 21: Sancioğlu ailesi nüfus defterinde 3, temettuat defterinde 2 hane ile temsil edilmiştir. Aileyi nüfus ve temettuat defterlerinde temsil eden ilk isim Osman bin Ali'dir. Kır sakallı ve ziraatçı olduğu belirtilen 55 yaşındaki Osman'ın aile unvanı nüfus defterinde *Sancialioğlu*, temettuat defterinde *Sancioğlu* olarak kaydedilmiştir. Osman'ın 3 küçük oğlundan en büyüğü 10 yaşındaki Ali ki, kendisiyle ilgili *tüvana sene: 48* kaydı düşülmüş ancak 26 Şevval

²³ Nüfus defterlerinde yazım sürecinde meydana gelen doğum, ölüm ya da askerlik vb. gibi kayıtlar, genellikle ilgili ismin alt kısmına kırmızı kalemle yazılmaktadır. Bahis konusu yerde bulunan **Ömer veled-i m.** (merkum) *Yusuf tevellüd-i sene fi 3 ZA sene 47* kaydında baba ismi yerine önce m. (merkum), ardından Yusuf yazılması, muhtemelen bir kâtip hatası olsa gerektir.

1252’de vefat etmiştir. Ortanca oğlu 5 yaşındaki Halil için *fi sene 1253* notu düşülmüştür. En küçük oğlu 1 yaşındaki Ahmet ise 21 Zilkade 1252’de vefat etmiştir.

Aileyi hem nüfus hem de temettuat defterinde temsil eden ikinci isim Sancıoğlu Mehmet bin Ali’dir. Nüfus defterinde 50 yaşında ve kır sakallı olarak tavsif edilen Mehmet’in orta boylu, kara bıyıklı, 33 yaşında İbrahim isimli bir oğlu kaydedilmiştir ki, İbrahim’in isminin üst kısmına M harfi yazılmıştır.

Aileyi nüfus defterinde temsil eden üçüncü isim *pîr-i fâni* ifadesiyle kaydedilen Sancıoğlu Veli’dir. Veli’nin hanesine, 34 yaşında kumral sakallı Numan adlı oğlu ile 1 Safer 1251 doğumlu torunu Osman bin Numan da kaydedilmişlerdir.

Nüfus defterinde Sancıoğlu aile unvanını taşıyan bu 3 haneden 2’si yani Osman ve Mehmet, yukarıda ifade edildiği üzere temettuat defterinde de kendilerine yer bulmuşlardır. Ancak üçüncü isim Veli ve oğlu Numan ya da torunu Osman ile ilgili temettuat kayıtlarında bir iz bulunmamaktadır.

Nüfus defterinde sadece Osman’ın ziraatçı olduğu belirtilmiş olup diğer isimlerin meslekleriyle ilgili bir kayıt düşülmemiştir. Temettuat defterinde kayıtlı Osman ve Mehmet’in ziraat ve hayvancılıktan gelir elde ettikleri anlaşılacakla birlikte kendileriyle ilgili kayıtların mesleklerinin yazıldığı kısımlarında *erbab-ı ziraat* ifadesi bulunmamaktadır.

Çamurcuoğlu Ailesi-Hane no: 22, 23: Nüfus defteri 22 ve 23 kapı numaralı hanelerde meskûn bulunan Çamurcuoğlu ailesi, temettuat defterinde 3 haneye yükselmiş görünmektedir. 22 nolu hanede oturan 40 yaşındaki Ömer, sarı kırca sakallı olarak tavsif edilmiştir. Ziraatçı olarak kaydedilen Ömer, temettuat defterinde ziraate ek olarak boya hafır ile de meşgul gözükmektedir. Nüfus defterinde 15 yaşında, M ile mimlenmiş, ancak *tıfil* olarak ta tarif edilmiş olan Ömer’in oğlu Mehmet, temettuat defterinde müstakil hane sahibi olarak *Kırkağaç tarafında boya hafırından ve orakdan ve bunun misillü ticaratdan* hayatını idame ettirdiği, kaydedilmiş üstelik pek rastlanılmayan bir şekilde kendisinin *erbab-ı temettuat* olduğu ifade edilmiştir. Ömer’in 10 yaşındaki tüvana (sene: 48) oğlu Hasan, 1 Recep 1250 tarihli kararla Balıkesir defterine kaydedilmiş, 20 Zilkade 1250 tarihli bir kaydın ardından da 13 Zilhicce 1250’de Redif kaydedilmiştir. Diğer oğlu 4 yaşındaki Ali’nin ise 1254 yılında askerlik için değerlendirilebilecek yaşa geleceğine işaret edilmiştir.

Nüfus ve temettuat defterlerinde 23 nolu hanede meskûn gözüken Çamurcuoğlu Hüseyin, nüfus yazımı esnasında 34 yaşındadır ve amelelik yapmaktadır. Kendisi temettuat defterinde ziraatçı ve orakçı olarak kaydedilmiştir. Hüseyin’in 1’i yazım sürecinde 21 Zilhicce 1251 tarihinde doğan İbrahim olmak üzere toplam 4 oğlu defterde kayıtlı bulunmaktadır. Diğer oğulları Osman, 8, Ahmet, 6 ve Ali ise 4 yaşındadır. Osman’ın 1250’de, Ali’nin 1254’te askerlik için uygun yaşa ulaşacağı belirtilirken 6 yaşındaki Ahmet için herhangi bir not düşülmemiştir.

Hızıroğlu/Hıdıroğlu Ailesi-Hane no:24: Nüfus defteri 24 numarada kayıtlı Hızıroğlu İbrahim bin Ömer, temettuat defterinde aynı isimle ancak aile unvanı Hıdıroğlu şeklinde yazılarak yer almıştır. Uzun boylu, sarı az bıyıklı ve 24 yaşında kaydedilen İbrahim, nüfus defterinde ziraatçı, temettuat defterinde ise herhangi bir meslek ismi verilmeden yazılmış bulunmaktadır. İbrahim’in evlenmemiş olması ya da erkek evladının bulunmaması muhtemeldir.

Battaloğlu Ailesi-Hane no:25, 26: Nüfus defteri 25 kapı numaralı hanede *amele makulesinde* Battaloğlu Mehmet bin Mustafa meskûn gözükmektedir. Sarı kır sakallı ve 40 yaşında olarak kay-

dedilen Mehmet 3 Safer 1250'de vefat etmiştir. İsminin alt kısmına kırmızı kalemle düşülen kayıttan anlaşıldığı kadarıyla 21 Zilhicce 1246 doğan oğlu Ali de, 21 Zilkade 1252'de vefat etmiştir. Mehmet'in Dağ kazasından geldikleri anlaşılan Hüseyin ve İbrahim isimli 2 kardeşi evlat edindiği anlaşılıyor. Bunlardan Hüseyin 8 yaşındadır ve isminin üzerine fi sene: 50 kaydı düşülmüştür. Ancak ismini altına yine kırmızı kalemle düşülen, fakat çok iyi okunamayan notta 21 Zilkade 252 tarihi yazılıdır ki, muhtemelen bu tarihte askere kaydedilmiş olmalıdır. 4 yaşında olan İbrahim ise aynı gün yani 21 Zilkade 1252 tarihinde vefat etmiştir.

Nüfus defteri 26 numaralı hanede Battaloğlu Mehmet'in kardeşi İbrahim kaydedilmiş ancak isminin üzerine düşülen nottan anlaşıldığına göre kır sakallı olan İbrahim 3 sene önce ailesini Balıkesir kazasına bağlı Okuf karyesine nakil eylemiştir. İbrahim'in 3 küçük oğlu da, defterde bunlarla ilgili açıklayıcı bir ibare bulunmamakla beraber muhtemelen babalarıyla birlikte Okuf'a gitmiş olmalıdırlar. Bunlardan 10 yaşındaki Hüseyin'in (tüvana sene: 48) 23 Şevval 1252'de, 5 yaşındaki Ali'nin ise 27 Şevval 1252'de vefat ettikleri söz konusu defterde kayıtlı bulunmaktadır. 8 yaşındaki diğer oğlu İsmail ile ilgili de, askerlikle ilgili olması muhtemel fi sene: 1250 notu düşülmüştür.

Temettuat defterinde aileyi yine ziraat erbabından Battaloğlu İbrahim bin Mustafa'nın temsil etmesi, İbrahim'in göç ettiği Okuf karyesinden tekrar Dedebalı'ye döndüğünü göstermektedir. Bu bakımdan İbrahim'in Okuf'a kalıcı olarak değil belki çalışıp dönmek için gitmiş olması ve bu sebeple ailesini Dedebalı'de bırakmış olması da ihtimal dâhilinde görülmelidir.

İsmailoğlu Ailesi-Hane no: 27: Benzer şekilde 27 kapı numaralı hanede meskûn, kır sakallı İsmailoğlu Kırca Mehmet bin Mehmet'in de yazımdan 1 sene önce Kütahya sancağı, Dağ kazası, Aliova karyesine nakil eylediği nüfus defterinde kayıtlı bulunmaktadır.

Mollaibrahimoğlu Ailesi-Hane no: 28: Tek kişilik bir aile olarak kaydedilen bu hanede meskûn Molla Mustafa, müzellef yani sakalı yeni çıkmaya başlayan olarak tavsif edilmiş olup kendisinin Bursa'da Çelebi Sultan Mehmet Medresesi'nde tahsilde olduğu kaydı düşülmüştür.

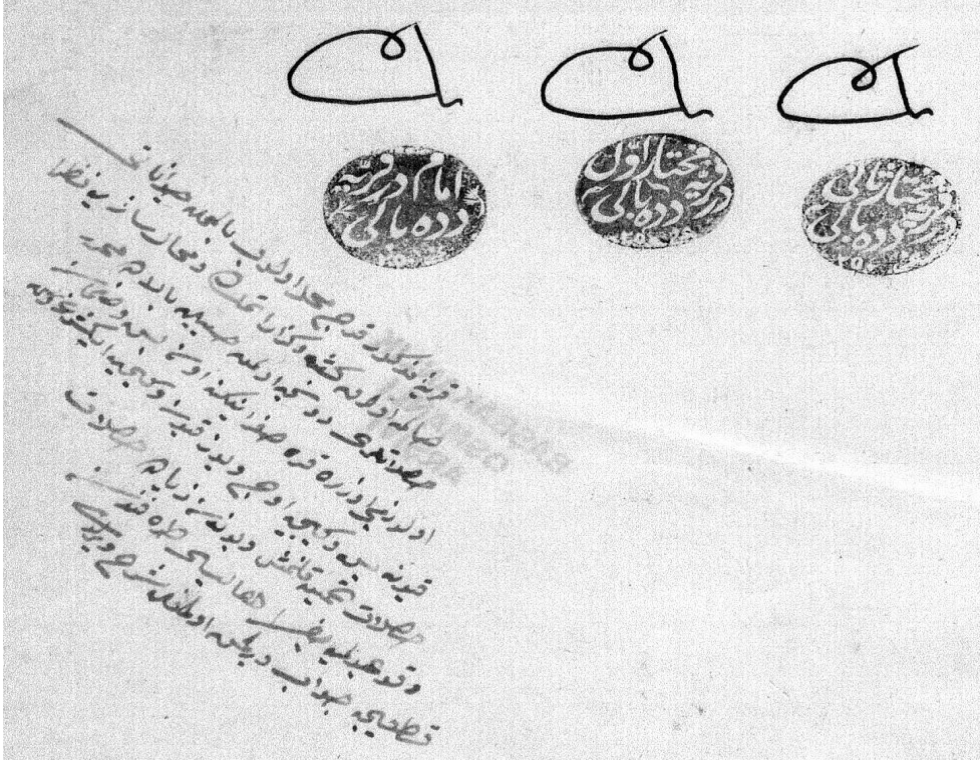
2.c. Temettuat Defterine Göre İktisadi Vaziyet

Temettuat defterinin sonunda köyün birinci ve ikinci muhtarı ile köy imamının mühürlerinin (Bende Muhtar-ı sâni der Karye-i Dedebalı, Bende Muhtar-ı evvel der Karye-i Dedebalı, Bende İmam der Karye-i Dedebalı) altına eklenen:

Karye-i mezkur kıraç mahal olub bilcümle hayvanatı salma olarak geşt ü güzâr itmek ve mahall-i saireye nazaran hasılatları dünce olmak hasebiyle bâlâda muharrer olduğu üzere karasığır ineğine on beş ve sağman koyuna beş ve keçiyeye üç ve yoz koyun ve keçiyeye ikişer kuruş hasılat tahmin kılınmış ve bundan ziyade hasılat vuku bulmayacağı ahalisi tarafından kat'ice cevap virilmiş olmağla şerh virildi (Bk. Belge 2: Temettuat Defteri Son Kısım)

notu, köyün iktisadi vaziyeti ve bilhassa hayvancılığın verimsiz olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Temettuat defterindeki veriler kullanılarak köyde mevcut arazi ve hayvan varlığı ile yetiştirilen ürünler, elde edilen hasılat ve ödenen vergiler hususunda bazı değerlendirmeler yapmak mümkün gözükmektedir. Öncelikle hasılat miktarları değerlendirilirken sadece reel gelirin kaydedildiği H. 1260 yılı verilerinin dikkate alındığı belirtilmelidir. Bahis konusu veriler tablolar halinde verilerek daha anlaşılır hale getirilmeğe çalışılmıştır (Bk. Tablo 3).

Belge 2: Temettuat Defteri Son Kısım

İlgili tabloda da görüleceği üzere (Tablo 3) 3 numaralı hanenin ekili tarlasının hasılatı verildiği halde dönüm miktarı kaydedilmemiştir. Tarlalardaki verimlilik farkı sebebiyle dönüm/hasılat oranı dikkate alınarak bir tahminde bulunmak zor görünmekle birlikte 3 numaralı hanede oturan Demircioğlu Mehmet bin Veli'nin 35-40 dönüm civarında bir araziye sahip olduğu kabul edilebilir. Benzer şekilde aynı ailenin nadasa bırakılan arazinin de dönüm miktarı yazılmamıştır. Köyde arazi bakımından en fakir durumda, 22 numaralı hanede meskûn Çamurcuoğlu Mehmet bin Ömer gözükmektedir. Çamurcuoğlu Mehmet'in sadece 10 dönüm boz ve hali tarlası kayda geçmiştir. Benzer şekilde 15 numaralı hanede ikamet eden Hadioğlu Müteveffa Halil'in yetimi Hasan'ın da 15 dönüm boz ve hali tarlası ve yıllık 100 kuruş hasılat elde ettiği 2 dönüm bağı mevcut gözükmektedir. Aslında 18 numarada meskûn Battaloğlu İbrahim bin Mustafa'nın durumu da sahip olduğu arazi itibariyle pek parlak görünmemektedir. İbrahim'in, H.1260 yılında 255 kuruş gelir elde ettiği 5 dönüm ekili tarlası ile nadasa bıraktığı 8 dönüm gayri mezru tarlası ve yine aynı yıl 40 kuruş gelir getirdiği anlaşılan 1 dönüm bağı kayda geçmiştir. Köyde yaşayan diğer 24 hanenin 12-35 dönüm ekili tarla ile 15-24 dönüm nadasa bırakılmış tarlaya sahip oldukları söylenebilir. 22 numaralı hane hariç bütün ailelerin 1-2,5 dönüm bağ, 15, 18, 22 ve 23 numaralı haneler hariç diğerlerinin 1-2 dönüm dut bahçesine sahip oldukları, köyde meskûn 10 ailenin de 2-3 dönüm araziye bostan ekimi yaptıkları anlaşılmaktadır.

Dönüm miktarları verilmeyen 3 numaralı hanenin 35 dönüm mezru ve 18 dönüm gayri mezru tarlaya sahip oldukları kabul edilirse H.1260 yılı itibariyle Dedeçalı köyünde yaklaşık 580 dönüm ekili, 90 dönüm de nadasa bırakılmış tarla bulunduğu söylenebilir. Bu şekilde ekilebilir tarla miktarı 670 dönüm olarak hesaplanabilir. Ayrıca genellikle münavebeli olarak bir yıl hu-

bubat, ertesı yıl bahçe-bostan ekimi yapılması geleneği de dikkate alınarak 21 dönüm bostan tarlasının da aynı kategoride değerdendirilmesi icap eder. Köyde mevcut ekilebilir arazi miktarı böylece yaklaşık 690 dönüme ulaşır. Bu hesaba göre hane başına ortalama 25,5 dönüm arazi varlığı ve yine ekilebilir ve bostan tarlaları dikkate alındığında hane başına 788,5 kuruş hasılat düşer. Köyde 23 ailenin dut bahçesine sahip olması, Bursa'ya yakın olan bölgede ipek böcekçiliği yapıldığını gösterir. Nitekim *dut hadıkası* bulunmayan 15, 18, 22 ve 23 numaralı haneler hariç diğer haneler aynı zamanda *harir öşrü* vermektedirler. Yine 26 ailenin üzüm bağına sahip olması, yaş ve kuru üzüm tüketimi ile ağda, pekmez ve şıra üretiminin yapıldığını düşündürür.

Köyün iktisadi vaziyetini ortaya koyan, yukarıda tamamını verdiğimiz nota göre hayvan başına tahmin edilen hasılat miktarları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

Karasığır ineği: 15 kuruş

Sağman koyun: 5 kuruş

Sağman keçi: 3 kuruş

Yoz koyun: 2 kuruş

Yoz keçi: 2 kuruş

Belirlenen bu miktarlara rağmen muhtemelen kâtip hatası sebebiyle bazı kayıtlarda yanlışlıklar tespit edilmiştir. Sağman karasığır ineği bulunan bütün hanelerde hayvan başına 15 kuruş hasılatı yazılırken 6. hanede 2 inek için 15 kuruş hasılat tahmininde bulunulmuştur ki, muhtemelen inek sayısı fazla verilmiştir. Sağman koyun sadece 2. ve 25. hanelerde bulunmaktadır. Bunlardan ilkinde 10 sağılır koyun için yukarıda belirlenen rakamlara uygun olarak toplam 50 kuruş hasılat verilirken ikincisinde 8 koyun için 16 kuruş hasılat kaydedilmiştir. İkincisinde bir sağman-yoz koyun karmaşası olduğu açıktır. Ancak aynı hanenin yukarıdaki rakamlara uygun olarak 4 yoz koyunundan 8 kuruş hasılat elde ettiği de kayda geçirilmiştir. Benzer bir karmaşa yoz keçide adet-hasılat değişikliği şeklinde yaşanmış görünüyor. İlgili tabloda (Bk. Tablo 4-1 ve 4-2) da görüleceği üzere hayvan başına 2'şer kuruş olarak hesaplanması gereken hasılat miktarı 0,5 kuruş şeklinde verilmiştir. Bu konuda değinilmesi gereken diğer bir husus, bahsi geçen notta belirlenmemekle birlikte kısrağ hasılatı ile ilgilidir. Köyde 2, 4 ve 5 numaralı hanelerde bulunduğu anlaşılan kısrağ için ilk hanede H.1260 yılı için 20 kuruş hasılat kaydedilirken 4 ve 5. hanelerin kısrağları kendi işlerinde kullanacakları belirtilmiştir.

Hayvanların hanelerdeki kullanım yaygınlığı bakımından ilk sırayı 24 aile ile öküz almaktadır ki, bu bütün Osmanlı toplumuna teşmil edilebilir. İkinci sırada 20 aile ile karasığır ineği yer almaktadır ki, koyun-keçi beslenmesine uygun coğrafyalar hariç bu sonucun da benzer şekilde yaygın olduğu kabul edilebilir. Üçüncü sırayı yine Osmanlı geneline teşmil edebileceğimiz merkep almaktadır. Dedebalı köyünde 15 hanede 16 merkep kayda geçirilmiştir.

Köyde 7 hanede bulunan 185 keçi, hayvan sayısı bakımından ilk sırayı işgal etmiştir. İkinci sırada 56 adet ile öküz, üçüncü sırayı ise 40 adet ile koyun almıştır. Köydeki hayvan mevcudiyeti bakımından dikkat çeken diğer bir husus ise diğer köy temettuat kayıtlarının aksine bilhassa inek, koyun ve keçi yavrularının (buzağı, kuzu ve keçi) kayda geçirilmemiş olmasıdır ki, bu da kâtibin kayıt tercihi ile ilgili olmalıdır.

Temettuat defterinin sonunda verilen, *Virgü mecmu'*: 4220 kuruş *A'şar mecmu'*: 2757 kuruş *Temettuat mecmu'*: 30200 kuruş ifadeleriyle; Dedebalı köyü ahalisinin yıllık 30200 kuruş gelir elde ettikleri, bu gelire göre hesaplanan 4220 kuruş vergi-yi mahsusa ve 2757 kuruş öşür verdikleri ortaya konulmuştur. Konuyla ilgili hazırlanan tabloda (Bk. Tablo 6) da görüleceği üzere

vergi-yi mahsusada 27, öşür ve resim toplamında 80 kuruşluk bir hesaplama hatası yapıldığı anlaşılmaktadır.

İlgili tabloda (Bk. Tablo 5) gösterilen veriler ışığında köydeki ürün çeşitliliği ve üretim miktarı hakkında aşağıdaki neticeleri çıkarmak mümkündür. Köyde yetiştirilen hınta/buğday, şa'ir/arpa, çavdar, burçak ve nohut miktarları 1/10 oranında vergi alınmasından hareketle 10 ile çarpılarak elde edilmiş, aynı şekilde 1 kile 30 kg kabul edilerek rakamlar günümüze uyarlanmıştır.²⁴

Alınan yıllık toplam hınta/buğday öşrü: 126,5 kile - Yıllık toplam buğday üretimi: 1265 kile = 37950 kg.

Alınan yıllık toplam şa'ir/arpa öşrü: 104 kile - Yıllık toplam arpa üretimi: 1040 kile = 31200 kg.

Alınan yıllık toplam çavdar öşrü: 2 kile – Yıllık toplam çavdar üretimi: 20 kile = 600 kg.

Alınan yıllık toplam burçak öşrü: 43 kile – Yıllık toplam burçak üretimi: 430 kile = 12900 kg.

Alınan yıllık toplam nohut öşrü: 4,5 kile – Yıllık toplam nohut üretimi: 45 kile = 1350 kg.

Üzüm, bostan ve ipek, üretim miktarları verilmeden sadece kuruş olarak mali değerleri kaydedilmiştir. Yukarıda üretim miktarları verilenlerle birlikte köyde yetiştirilen bütün ürünlerin mali karşılıkları yine 1/10 oranı hesabıyla 10 ile çarpılarak hesaplanmıştır.

Buğday: 1138,5 kuruş X 11385 kuruş. **Arpa:** 624 kuruş X 6240 kuruş

Çavdar: 18 kuruş X 180 kuruş. **Burçak:** 258 kuruş X 2580 kuruş.

Nohut: 40,5 kuruş X 405 kuruş. **Üzüm:** 234 kuruş X 2340 kuruş.

Bostan: 54 kuruş X 540 kuruş. **İpek:** 310 kuruş X 3100 kuruş.

Köylülerden bir kısmının bu ürünlerin haricinde başka işlerden de gelir elde ettikleri anlaşılmaktadır. 30200 kuruş gelirin 2100 kuruşu bu şekilde elde edilmiş görünmektedir. Köylülerden 1'isi demircilik sanatından, 10'u orak biçmekten, 4'ü de boya hafırından artı gelir elde etmiş görünmektedir. 14 aileden 2'si orak biçme ve boya kazma işlerinin ikisini birlikte yaparak ek gelir elde etmek durumunda kalmıştır. Köylülerin yarısından fazlasının, arazilerinin kıraç ve verimsiz olması sebebiyle geçimlerini temin için ek iş yapmak zorunda kaldıkları söylenebilir ki, yukarıda ifade edildiği üzere temettuat defterinin sonuna zaten bu şekilde bir not düşülmüştü.

Sonuç

Bu çalışmada, muhtelif sebeplerle, çeşitli dönemlerde ve farklı şekillerde Orta Asya'dan Anadolu ve Balkanlara doğru gerçekleşen büyük Türk göçü çerçevesinde ele alınmaya çalışılan Dedebalı mevzuu, Türk iskân ve İslamlaşma tarihinin küçük bir noktasını aydınlatmaya çalışma teşebbüsü olarak kabul edilmelidir. Moğol istilâsı sonucu yıkılan Harzemşahlar devleti topraklarından kopup gelen unsurların, Anadolu Selçuklu devletinin çöküşü ve beylikler devri sürecinde Batı Anadolu taraflarına iskânı ve bu süreçte gerçekleştirdikleri faaliyetler, toplum yapımızın oluşumunun anlaşılmasına katkı sağlayabilecektir. Daha ziyade aşiret ve cemaat şeklinde yapılanan toplum kesimlerinin iskânlarında vakıf ve tımar sistemlerinin ve siyasî zemin ve zamana göre bu iki sistem arasında meydana gelen gidiş-gelişlerin yaşandığı süreci, Delebalı cemaati, aşireti, obası, zâviyesi ya da karyesi/köyü özelinde görmek mümkün olmaktadır. Hatta

²⁴ Bu konudaki değerlendirmeler ve kullanılan kaynaklar için bk. Saim SAVAŞ, *Sirge Kazası Dikey Boyutta Bir Yerel Tarih Araştırması*, TTK Yayını Ankara 2017, s. 343.

bu cemaat ileri gelenlerinin sadece dinî değil siyasî hayatta da önemli roller oynadıkları bu vesile ile görülebilmektedir. Germiyanogulları siyasî ve askerî varlığı içinde varlık gösteren Dedebalı ailesinin, Kütahya ile Bursa arasında Harmancık bölgesinde bir zâviye ve karyeye isim vermesi, sözü edilmeye çalışılan iskân ve İslamlaşma sürecinin bir misali olarak değerlendirilebilir. Bu çalışma ile konunun bu yönüne dikkat çekilmeye ve elde mevcut evrakın elverdiği ölçüde aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Kaynaklar

1. Arşiv Kaynakları

- BOA.Cevdet Evkaf.110.5458.
- BOA, AE_SABH_I_00108_07372_001 ve 002.
- BOA, C_EV_00138_06878_001 ve 002.
- BOA, C_EV_00136_06759_001 ve 002.
- BOA, C_EV_00136_06759_003 ve 004.
- BOA, C_EV_00136_06759_005 ve 006.
- TADB. TTD. EV. 560, v. 68b.

2. Basılı Eserler

166 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Anadolu Defteri (937/1530), Hüdâvendigâr, Biga, Karesi, Saruhân, Aydın, Menteşe, Teke ve Alâiye Livâları, Dizin ve Tıpkıbasım. T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı. Ankara 1995.

370 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-İ Rûm-ili Defteri (937 / 1530) I Paşa (Sofya) ve Vize Livâları ile Sağkol Kazâları (Edirne, Dimetoka, Ferecik, Keşan, Kızıl-ağaç, Zagra-i Eski-hisâr, İpsala, Filibe, Tatar-bâzârı, Samakov, Üsküb, Kalkan-delen, Kırçova, Manastır, Pirlepe ve Köprülü), Dizin ve Tıpkıbasım. T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayını. Ankara 2001.

998 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Diyâr-i Bekr Ve ‘Arab Ve Zü’l-Kâdiriyye Defteri (937/1530) II Şam, Gazze, Safed, Salt-‘Aclûn, Haleb, Hama-Humus, Trablus, ‘Ayntâb Birecik, Adana, ‘Üzeyr, Tarsus, Sis, Mar ‘aş ve Boz-ok Livâları. T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayın Nu: 40, Defter-i Hâkânî Dizisi: IV. Ankara 1999.

1927 Bursa Vilâyeti Salnâmesi (1927). 35. Def’a, Bursa Vilâyet Matbaası.

Barkan, Ömer Lütfi (1942) “Osmanlı İmparatorluğunda Bir İskân ve Kolonizasyon Metodu Olarak Vakıflar ve Temlikler İstîlâ Devirlerinin Kolonizatör **Türk** Dervişleri ve Zâviyeler”. *Vakıflar Dergisi*, II, 279-353.

Emecen, Feridun M. (1989) *XVI. Asırda Manisa Kazası*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Erdoğan, Mehmet Akif – Ömer Bıyık (2014). *Defter-i Evkâf-ı Livâ-i Saruhan (Metin ve İnceleme)*. Ankara: Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşiv Dairesi Başkanlığı yayını.

Halaçoğlu, Yusuf (2011). *Anadolu’da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)*. C. II. İstanbul: Togan yayınları.

Hüdâvendigâr Vilâyeti Salnâmmesi (1316). Def’a 25, Sene-i Hicriyesine Mahsusdur, Matbaa-i Vilâyetde Tab’ Olunmuşdur.

Hüdâvendigâr Vilâyeti Salnâmmesi (1325). Def’a 34, Sene-i Hicriyesine Mahsus, Matbaa-i Vilâyetde Tab’ Olunmuşdur.

İncalcık, Halil (2003). “Mehmed II.”, *DİA*, (28), 395-407

Karta, Nurullah (2013). “XV. - XVI. Yüzyılda Pirlepe’de İskan Ve Nüfus”, *Utek’13 Uluslararası Türk Dili Ve Edebiyatı Kongresi Bildiri Kitabı*, II, Saraybosna : 157-166.

Köylerimiz (1933). Köy Kanunu Tatbik Olunan ve Olunmayan Köy İsimlerini Alfabe Sırasına Gösterir, İstanbul Matbaacılık ve Neşriyat Türk Anonim Şirketi.

Köylerimiz, 1 Mart 1968 Gününe Kadar (1968). Ankara Başbakanlık Basımevi D.S.1.

Osmanlı Yer Adları: I Rumeli Eyaleti (1514-1550) (2013). T.C. Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı Yayını, Ankara.

Sakin, Orhan (2006). *Anadolu'da Türkmenler ve Yörükler*. İstanbul: Toplumsal Dönüşüm Yayınları.

Savaş, Saim (2018). "Dedebâli Cemaati Ve Uşak Kazası Dedebalılar Köyü". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (Sayı: 32), 243-262.

Son Teşkilât-ı Mülkiyede Köylerimizin Adları (1928). Hilal Matbaası İstanbul.

Turgut, Vedat (2017) "Germiyoğulları'nın Menşei, Vakıfları ve Batı Anadolu'nun Türkleşmesi Meselesi Üzerine". *Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Dergisi (The Journal of Social and Cultural Studies)*, III, (5), 1-98.

Türkay, Cevdet (2005). *Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak Aşîret ve Cemâatlar*. İstanbul: İşaret yayınları.

Elektronik Kaynaklar:

<https://yereltarih.tr.gg/Tav%26%23351%3Ban1%26%23305%3B-Tarihi.htm> (08/06/2018)

https://tr.wikipedia.org/wiki/%C3%87ukurk%C3%B6y,_Tav%C5%9Fan1%C4%B1 (20/06/2018).

<https://www.tavsanli.bel.tr/wp-content/uploads/2014/07/stratejikplan.pdf> (20/06/2018).

Tablolar:**Tablo 1: Doğum ve Ölüm Tarihleri**

Doğum Tarihi	Adet	Ölüm Tarihi	Adet
21.Z.1246	1	29.ZA.1246	1
1.S.1247	1	3.S.1250	1
15.L.1247	1	19.ZA.1252	5
3.ZA.1247	1	21.ZA.1252	4
21.ZA.1247	1	24.N.1252	3
15.L.1248	1	25.N.1252	3
27.CA.1249	1	18.ZA.1252	3
3.L.1249	1	23.N.1252	2
3.ZA.1249	1	17.N.1252	1
23.M.1250	1	18.N.1252	1
3.S.1250	1	23.L.1252	1
11.Z.1250	1	26.L.1252	1
1.C.1251	1	27.L.1252	1
1.Z.1251	3	16.ZA.1252	1
21.Z.1251	1	20.ZA.1252	1
17.RA.1252	1	27.ZA.1252	1
12.C.1252	1	17.ZA.1253	1
8.L.1252	1	15.ZA.1254	1
16.ZA.1252	2	Toplam	32
17.Z.1252	1		
1.ZA.1253	1		
Toplam	24		

Tablo 2: Nüfus Ve Temettuat Defterlerine Göre Nüfusun Genel Özellikleri

NÜFUS DEFTERİ							TEMETTUAAT DEFTERİ		
Menzil Bab No	Kişi No	Aile Adı ve Adı	Yaşı veya Doğum Tarihi	Ölüm Tarihi	Temel Özelliği / Sıfatı /Askerlik durumu	Mesleği	Hane No	Aile Adı ve Adı	Mesleği
1	1	İbrahim Molla bin Ali			Ak sakallı	İmam-Hatib	2	Hatiboğlu Molla İbrahim bin Ali	Ziraatçı
	2	Abdurrahim bin İbrahim	3.L. 1249	15.ZA. 1254					
	3	Abdurrahman bin İbrahim	17.RA. 1252						
	4	Mehmet bin İbrahim	40		Sarı köşek				
	5	Halil bin Veli (İbrahim'in kardeşinin oğlu)	38	18.ZA. 1252	Müsin / Köşek Sene:1249				
	6	Halil bin İbrahim	?						
	7	Mehmet bin Halil	17.Z. 1252						
	8	Veli bin Halil	15.L. 1247						
2	9	Molla Süleyman bin Ali			Ak sakallı	İmam vekili			
	10	Ali bin Süleyman	23		Delikanlı M		1	Mollaalioğlu Ali bin Süleyman	Ziraatçı
	11	Abdullah bin Ali	12.C. 1252	17.ZA. 1253					
	12	Mehmet bin Ali	21.ZA. 1247	16.ZA. 1252					
	13	İbrahim bin Süleyman	2						
3	14	Koçalioğlu İbrahim	45		Kumral kır sakallı	Muhtar			
	15	Ali bin İbrahim	15	17.N. 1252	Şabb-ı emred M				
	16	Ahmet bin İbrahim	10		Tüvana Sene:1248		9	Koçalioğlu Ahmet bin İbrahim	Orakçı
	17	Mustafa bin İbrahim	6		Fi sene:1252				
	18	Halil (İbrahim'in kardeşi)	40		Kır sakallı		10	Koçalioğlu Halil bin Ali	
	19	İsmail bin Halil	27.CA. 1249						

	20	Mehmet bin Halil	2	18.ZA. 1252					
4	21	Seferoğlu Osman bin Osman	38		Müsinn / Kumral sakallı Sene:1249	Ziraatçı	4	Saferoğlu Osman bin Osman	
	22	Ali bin Osman	16.ZA. 1252						
	23	Himmet bin Osman	8		Fi sene: 1250				
	24	Süleyman bin Osman	3.S. 1250						
	25	Mustafa bin Himmet (Osman'ın kardeşinin oğlu)	17		Şabb-ı emred M		5	Saferoğlu Mustafa bin Himmet	
	26	Halil bin Mustafa	16.ZA. 1252						
	27	Mehmet bin Mustafa	11.Z. 1250	19.ZA. 1252					
5	28	Abdurrahimoğlu Ali bin Mustafa	38		Müsinn / Orta boylu kumral sakallı Sene:1250	Ziraatçı	8	Abdurrahimoğlu Ali bin Mustafa	Orakçı
	29	Abdurrahim bin Ali	1.Z. 1251	19.ZA. 1252					
	30	Abdurrahim bin Mustafa (Ali'nin kardeşi)	40		Kır sakallı		7	Rahimoğlu Rahim bin Mustafa	Orakçı
	31	Ahmet bin Abdurrahim	1.S. 1247						
	32	İsmail bin Abdurrahim	23.M. 1250						
	33	Hüseyin bin Abdurrahim	1.Z. 1251	18.ZA. 1252					
	34	Mustafa bin Abdurrahim	1						
	35	Mehmet bin Mustafa (Ali'nin kardeşi)<?>			Delikanlı Defter an Mansure 19.N.1250				
6	36	Mollaalioğlu Osman		18.N. 1252	Kır sakallı	Ziraatçı			
	37	Osman bin Osman	10		Tüvana / Yırk dudak Sene: 1248		6	Mollaalioğlu Osman bin Osman	Orakçı
7	38	Hacıhüseyinoğlu İsmail bin Molla Mehmet<?>	15		Şabb-ı emred M				

Dedebahıların İzinde II: Dedebahı Zaviyesi ve Harmançık Kazası Dedebahı Karyesi

	39	Ahmet bin Molla Mehmet	10	23.N. 1252	Tüvana Sene: 1248- Defter an Mansure fi 25.N.1249				
	40	Nasuh bin Molla Mehmet	7	23.N. 1252	Fi sene:1251				
	41	Hüseyin bin Molla Mehmet	4		Sene: 1254		18	Hacıoğlu Hüseyin bin Mehmet	Boya hafır<?>
8	42	Karahaliloğlu Bekir	50	24.N. 1252	Kır sakallı	Ziraatçı			
	43	İsmail veled-i Kara Halil	15.L. 1248	24.N. 1252					
	44	Halil bin Bekir	2	24.N. 1252					
	45	Veli (Bekir'in kardeşi)	44		Uzun boylu sarı sakallı				
	46	Süleyman bin Veli	13	25.N. 1252	Mürahik				
	47	Ali bin Veli	8		Fi sene: 1250				
9	48	Seyyidalioğlu Mehmet bin İbrahim	22		Uzunca boylu az bıyıklı	Ziraatçı	24	Aliamucaoğlu Mehmet bin İbrahim	Ziraatçı/ Orakçı
	49	Ali bin İbrahim	12	19.ZA. 1252	Mürahik				
	50	Mustafa bin İbrahim	2						
10	51	Seyyidalioğlu Ahmet bin Halil	12	19.ZA. 1252	Mürahik	Ziraatçı			
	52	İsmail bin Halil	8	19.ZA. 1252					
11	53	Abdurrahimoğlu Ali bin Halil	45	25.N. 1252	Sarı kır sakallı	Amele			
	54	Mehmet bin Ali	2	25.N. 1252					
	55	İbrahim bin Halil	40		Sarı kır sakallı		27	Abdurrahi- moğlu İbrahim bin Halil	Ziraatçı/ Orakçı
	56	Molla Mustafa bin Halil<?>			Kumral sakallı	İmam			
12	57	Koçoğlu Ömer bin İbrahim	40		Sarı köseç	Ziraatçı			
	58	Halil bin İbrahim	50		Kır sakallı		26	Karakoçoğlu Halil bin İbrahim	Ziraatçı
	59	Ahmet bin Halil	10		Tüvana Sene: 1248				

	60	Mehmet bin Halil	8		Fi sene:1250 defter an asakir-i mansure 19.ZA.1252				
13	61	Kocayusufoğlu Mehmet bin Hasan			A'reç/ Kır sakallı				
14	62	Hacıhüseyinoğlu Ahmet			Ak sakallı	Ziraatçı			
	63	Abdurrahim bin Ahmet<?>	15	20.ZA. 1252	Şabb-ı emred M				
	64	Mehmet bin Ahmet	10		Tüvana Sene: 1248 defter-i topçu ve asker-i mansure 18.ZA.1252				
	65	Ali bin Ahmet	6		Sene:1252		17	Hacıoğlu Ali bin Ahmet	
15	66	Hacıhüseyinoğlu Halil bin Mustafa	45		Sarı kır sakallı	Amele	16	Mazakoğlu Halil bin Mustafa	Orakçı
-	67	Mustafa (Halil'in kardeşinin oğlu)<?>			Delikanlı	Amele			
	68	Mehmet (Mustafa'nın oğlu)	3.ZA. 1249	21.ZA. 1252					
	69	İbrahim (Mustafa'nın oğlu)	1.Z. 1251						
	70	Hasan (Mustafa'nın kardeşi)	10		Tüvana Sene:1248				
	71	Yusuf (Mustafa'nın kardeşi)	8		Sene: 1250				
	72						15	Hacıoğlu Müteveffa Halil'in yetimi Hasan	
16	73	Abdullahoğlu Veli bin Veysel		29.ZA. 1246	Kır sakallı	Amele			
17	74	Timürcioğlu Mehmet bin Veli	55		Kır sakallı	Ziraatçı	3	Timürcioğlu Mehmet bin Veli	Ziraatçı/ Demirci
18	75	Yusufoğlu Ömer	40		Kumral sakallı	Amele	11	Yusufoğlu Ömer bin Yusuf	
	76	Oğlu Hızır	1.ZA. 1253						
	77	Ömer veled-i m. Yusuf	3.ZA. 1247	27.ZA. 1252					
	78						12	Hancıoğlu Süleyman bin Muslu	Ziraatçı
19	79	Sancialioğlu Osman bin Ali	55		Kır sakallı	Ziraatçı	13	Sancıoğlu Osman bin Ali	

Dedebahıların İzinde II: Dedebahı Zaviyesi ve Harmançık Kazası Dedebahı Karyesi

	80	Ali bin Osman	10	26.L. 1252	Tüvana Sene: 1248				
	81	Halil bin Osman	5		Sene:1253				
	82	Ahmet bin Osman	1	21.ZA. 1252					
20	83	Sancioğlu Veli			Pir-i fani				
	84	Numan bin Veli	34		Kumral sakallı				
	85	Osman bin Numan	1.C. 1251						
21	86	Sancioğlu Mehmet bin Ali	50		Kır sakallı		14	Sancioğlu Mehmet bin Ali	
	87	İbrahim bin Mehmet	33		Orta boylu kara bıyıklı M				
22	88	Çamurcuoğlu Ömer bin Mustafa	40		Sarı kırca sakallı	Ziraatçı	21	Çamurcuoğlu Ömer bin Mustafa	Ziraatçı/ Boya hafnı
	89	Mehmet bin Ömer	15		Tıfıl M-Defter an- asakir-i mansure fi 3.RA.1248		22	Çamurcuoğlu Mehmet bin Ömer	Orakçı/ Boya hafnı<?>
	90	Hasan bin Ömer<?>	10		Tüvana Sene:48-kayd an-redif 13.Z.250				
	91	Ali bin Ömer	4		Fi sene:1254				
23	92	Çamurcuoğlu Hüseyin bin Mustafa	34		Kumral sakallı Sene: 1252	Amele	23	Çamurcuoğlu Hüseyin bin Mustafa	Ziraatçı/ Orakçı
	93	İbrahim bin Hüseyin	21.Z. 1251						
	94	Osman bin Hüseyin	8		Fi sene:1250				
	95	Ahmet bin Hüseyin	6						
	96	Ali bin Hüseyin	4		Fi sene:1254				
24	97	Hızıroğlu İbrahim bin Ömer	24		Uzun (boyu) sarı az bıyıklı	Ziraatçı	20	Hızıroğlu İbrahim bin Ömer	
25	98	Battaloğlu Mehmet bin Mustafa	40	3.S. 1250	Sarı kır sakallı	Amele			
	99	Ali bin Mehmet	21.Z. 1246	21.ZA. 1252					
	100	Üveği oğlu Hüseyin<?>	8		Fi sene:1250				
	101	Üveği oğlu İbrahim	4	21.ZA. 1252					
26	102	Battaloğlu İbrahim<?>			Kır sakallı		19	Battaloğlu İbrahim bin Mustafa	Ziraatçı/ Orakçı/ Boya hafnı

	103	Hüseyin bin İbrahim	10	23.L. 1252	Tüvana Sene:1248				
	104	İsmail bin İbrahim	8		Fi sene:1250				
	105	Ali	5	27.L. 1252					
	106					25	Hacıyasoğlu Veli bin Halil	Ziraatçı	
27	107	İsmailoğlu Kırca Mehmet bin Ahmet<?>			Kır sakallı				
28	108	Mollaibrahimoğlu Molla Mustafa<?>			Müzellef				
29	109	Mollaalioğlu Mehmet<?>							
	110	Mustafa bin Mehmet			Sakallı				
	111	İbrahim bin Mehmet	20		Delikanlı				
	112	Halil bin Mehmet	12		Mürahik				
29	112								
29	113	Hedenoğlu Halil			Ak sakallı 8.L.1252-redif yoklama(?)				
	114	Halil bin Halil	8.L. 1252						
30	115	Sarıömeroğlu Ömer bin Süleyman	40		26.M.1253				
31	115								

Tablo 3: Harmanlık-Dedebalı-Arazi Varlığı

Hane No	Mezru Tarla		G.M. Tarla	Bağ		Bostan		Dut Hadikası	
	Dönüm	Hasılat	Dönüm	Dönüm	Hasılat	Dönüm	Hasılat	Dönüm	Hasılat
1	30	990	24	2	100	2	50	1	60
2	35	1110	18	4	200	3	50	2	200
3	?	1260	?	4	200	2	40	1,5	150
4	35	780	18	1	60	0	0	1	100
5	18	765	13	1	40	0	0	1	70
6	25	780	16	2	100	0	0	2	300
7	25	1035	20	1,5	80	0	0	1	170
8	20	660	16	1,5	40	0	0	1	150
9	25	840	16	1	50	2	40	1,5	250
10	20	870	15	1,5	80	2	60	1	70
11	16	780	15	1,5	80	0	0	0,5	75
12	16	585	12	1,5	80	2	60	1,5	120
13	25	1110	20	1,5	80	2	60	1	225
14	12	630	15	2	80	2	30	1	80
15	0	0	15<?>	2	100	0	0	0	0

Dedebahların İzinde II: Dedebah Zaviyesi ve Harmançık Kazası Dedebah Karyesi

16	35	1020	20	2	60	2	50	1	100
17	22	780	15	1,5	100	0	0	2	60
18	5	255	8	1	40	0	0	0	0
19	20	780	18	2	80	0	0	1	80
20	18	570	24	2	80	0	0	1	140
21	15	585	20	1,5	80	2	60	1	100
22	0	0	10<?>	0	0	0	0	0	0
23	16	630	21	1,5	80	0	0	0	0
24	21	810	15	2	150	0	0	1	150
25	35	1140	18	2	100	0	0	1	150
26	35	1290	20	2,5	100	0	0	1	200
27	20	735	16	2	100	0	0	1	100
Yekûn	?	20790	?	48	2340	21	500	27	3100

Tablo 4.1: Harmançık-Dedebahı-Küçükbaş Hayvan Varlığı

Hane No	Sağman koyun		Yoz koyun		Sağman keçi		Yoz keçi		Arı kovani	
	Adet	Hasılat	Adet	Hasılat	Adet	Hasılat	Adet	Hasılat	Adet	Hasılat
1	0	0	0	0	0	0	0	0	5	25
2	10	50	6	12	25	75	12	6	0	0
3	0	0	0	0	15	45	8	4	0	0
4	0	0	0	0	10	30	6	3	0	0
5	0	0	0	0	20	60	6	3	0	0
6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7	0	0	0	0	20	60	8	4	0	0
8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	0	0	0	0	15	45	8	4	0	0
11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
19	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
24	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

25	8	16	4	8	20	60	12	6	0	0
26	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
27	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Yekûn	18	66	10	20	125	375	60	30	5	25

Tablo 4.2: Harmançık-Dedebalı-Büyükbaş Ve Binek/Yük Hayvan Varlığı

Hane No	Sağman karasığır ineği		Yoz karasığır ineği	Öküz	Kısarak		Tay	Katır	Merkep
	Adet	Hasılat	Adet	Adet	Adet	Hasılat	Adet	Adet	Adet
1	2	30	2	2	0	0	0	0	1
2	2	30	1	4	1	20	1	0	0
3	2	30	2	4	0	0	0	1	0
4	1	15	1	2	1<?>	0	0	0	0
5	1	15	0	2	1<?>	0	0	0	0
6	2	15	0	2	0	0	0	0	1
7	0	0	0	2	0	0	0	0	1
8	1	15	0	2	0	0	0	0	0
9	1	15	0	2	0	0	0	0	0
10	0	0	0	2	0	0	0	0	1
11	1	15	1	2	0	0	0	0	1
12	0	0	0	2	0	0	0	0	1
13	2	30	0	2	0	0	0	0	1
14	1	15	0	2	0	0	0	0	1
15	0	0	1	0	0	0	0	0	0
16	1	15	0	2	0	0	0	0	1
17	1	15	0	2	0	0	0	0	1
18	0	0	1	0	0	0	0	0	0
19	0	0	1	2	0	0	0	0	0
20	1	15	0	2	0	0	0	0	1
21	1	15	0	2	0	0	0	0	0
22	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	1	15	1	2	0	0	0	0	1
24	2	30	0	2	0	0	0	0	0
25	2	30	0	4	0	0	0	0	1
26	2	30	3	4	0	0	0	0	2
27	0	0	0	2	0	0	0	0	1
Yekûn	26	390	14	56	3	20	1	1	16

Tablo 5: Harmançık-Dedebalı-Yetiştirilen Ürünler

Hane No	Hinta		Şair		Çavdar		Burçak		Nohut		Üzüm Öşrü	Bos-tan Öşrü	Harir Öşrü
	Kile	Kuruş	Kile	Kuruş	Kile	Kuruş	Kile	Kuruş	Kile	Kuruş	Kuruş	Kuruş	Kuruş
1	5	45	4	24	2	18	2	12	0	0	10	5	6
2	7	63	5	30	0	0	3	18	0	0	20	5	20
3	8	72	6	36	0	0	3	18	0	0	20	4	15
4	5	45	3,5	21	0	0	2	12	0	0	6	0	10
5	4,5	40,5	5	30	0	0	1	6	0	0	4	0	7
6	4	36	3,5	21	0	0	2	12	1	9	10	0	30
7	6	54	4	24	0	0	2	12	1,5	13,5	8	0	17
8	4	36	3	18	0	0	2	12	0	0	4	4	15
9	4	36	5	30	0	0	3	18	0	0	5	4	25
10	6	54	5,5	33	0	0	0	0	0	0	8	6	7
11	5	45	3,5	21	0	0	2	12	0	0	8	0	7,5
12	4,5	40,5	3	18	0	0	0	0	0	0	8	6	12
13	7	63	5	30	0	0	3	18	0	0	8	6	22,5
14	4	36	3	18	0	0	1,5	9	0	0	8	3	8
15	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	0	0
16	7	63	4	24	0	0	2,5	15	0	0	6	5	10
17	5	45	3,5	21	0	0	2	12	0	0	10	0	6
18	1,5	13,5	2	12	0	0	0	0	0	0	4	0	0
19	4	36	5	30	0	0	2	12	0	0	8	0	8
20	4	36	3,5	21	0	0	0	0	0	0	8	0	14
21	4,5	40,5	3	18	0	0	0	0	0	0	8	6	10
22	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
23	4	36	3	18	0	0	1,5	9	0	0	8	0	0
24	4	36	5	30	0	0	2,5	15	0	0	15	0	15
25	7	63	5,5	33	0	0	3	18	0	0	10	0	15
26	8	72	6,5	39	0	0	3	18	0	0	10	0	20
27	3,5	31,5	4	24	0	0	0	0	2	18	10	0	10
Yekûn	126,5	1138,5	104	624	2	18	43	258	4,5	40,5	234	54	310

Tablo 6: Harmancık-Dedebalı-Toplam Temettuat Ve Ödenen Vergiler

Hane No	Temettuat	+ Temettuat	Vergi-yi Mahsusa	Toplam Aşar ve Rüsum
	Kuruş		Kuruş	Kuruş
1	1255	0	200	120
2	1753	0	230	156
3	1729	300	230	165
4	988	0	190	94
5	953	0	150	87,5
6	1195	150	190	118
7	1349	200	200	128,5
8	905	150	130	89
9	1195	150	195	118
10	1129	0	195	108
11	950	0	170	93,5
12	845	0	130	84,5
13	1505	0	200	147,5
14	835	0	100	82
15	100	0	30	10
16	1245	150	200	123
17	955	0	180	94
18	295	150	30	29,5
19	940	200	160	94
20	805	0	130	79
21	840	200	110	82,5
22	350	0	3	0
23	725	150	110	71
24	1140	150	170	111
25	1564	0	220	139
26	1620	0	220	159
27	935	150	120	93,5
Yekûn	28100	2100	4193	2677
	30200		4220	